

Anita Gaustad

Trygge foreldre - trygge barn.

En kvalitativ studie av foreldres erfaringer fra tilvenning av ettåringen i barnehagen.

Masteroppgave i Barn og unges psykiske helse
Veileder: Silja Berg Kårstad

November 2019

Anita Gaustad

Trygge foreldre - trygge barn.

En kvalitativ studie av foreldres erfaringer fra tilvenning av ettåringen i barnehagen.

Masteroppgave i Barn og unges psykiske helse
Veileder: Silja Berg Kårstad
November 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for medisin og helsevitenskap
Institutt for psykisk helse

Sammendrag

De fleste barn opplever barnehagen som deres første møte med verden utenfor familien. I Norge er det i dag svært vanlig å gå i barnehage, og i 2018 hadde 83,5% av alle 1-2 åringer barnehageplass (Statistisk sentralbyrå, 2018). I denne studien er det sett nærmere på foreldres erfaringer fra tilvenning med sin ettåring, og begrepet tilvenning i denne sammenheng viser til den første tiden i barnehagen. Hvordan tilvenning skal gjennomføres i barnehagen for ettåringen, finnes det få styringsdokumenter på. Det henvises til at det skal foregå i samarbeid med foreldre, med mål om en god og trygg start (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Problemstillingen som belyses i denne masteroppgaven stiller spørsmål ved hva som kommer frem som viktige momenter fra tilvenningen sett fra foreldres ståsted. I tillegg er det sett på hvilke konsekvenser dette kan få for personalet i barnehagen.

Totalt fem foreldre er intervjuet, og disse kommer fra to ulike barnehager. Begge barnehagene har hatt fokus på tilvenning. Det innsamlede materialet er analysert i fire trinn med tema, kodegrupper, subgrupper og kategorier som danner grunnlaget for analysen og resultatet.

Analysen viser til at tilvenning for ettåringen med sine foreldre, kan forstås som en krevende og sårbar periode. Resultatene viser til momenter fra foreldre som handler om informasjon, forventningsavklaringer og trygghet for både barn og foreldre. Det oppleves en del utrygghet hos foreldre gjennom mangel på kommunikasjon om avklaringer, og hva som faktisk skal skje under tilvenning. I tillegg viser resultatene at den informasjonen som faktisk er gitt kan være oppfattet annerledes, enn den hensikt barnehagen hadde.

Intervjuene viser ulike tanker fra foreldrene til adskillelse mellom seg og sitt barn, og hva det kan gi av konsekvenser for personalet i barnehagen. Det kan se ut som utryggheten foreldrene opplever påvirker barnet i større grad enn det foreldrene er bevisst. Behovet for trygghet for foreldre kommer frem i resultatet som betydningsfullt for både foreldre og barn. Resultatene viser en sammenheng mellom; trygge foreldre og trygge barn under tilvenning.

Som en konsekvens for barnehagen med behov for informasjon, forventningsavklaringer og trygghet for foreldre, viser resultatene viktigheten av individuell tilpassing, og tilvenning på barnets premisser.

Abstract

Most children experience kindergarten as their first meeting with the world outside of their family. In Norway has it become normal to go to kindergarten from one-years-old. In 2018 83, 5 % of all children between one- and two-years-old goes to kindergarten (Statistisk sentralbyrå, 2018). In this study I have taken a closer look at experience when their first days in kindergarten and begins to adapt and adjust in their first days in kindergarten. There are few managerial documents on how this adjustment is going to be carried out. It is referred to that it is going to be done in collaboration with the parents where the goal is a safe and positive start.

The issue this thesis tries to illustrate, is questioning what is important when it comes to adjusting to kindergarten seen from the perspective and point of view. In addition, I have examined closer, which implications and consequences this might have for the employees working in kindergarten.

In total there are five parents interviewed and they are representatives from both kindergartens subject to this study. Both kindergartens have had focus on adjustment and adaptation of the yearling starting in kindergarten. The compiled material is analysed in four steps with subject matter, code groups, subgroups and categories which forms the foundation for the analysis and result.

The analysis shows that adjustment for the yearling with its parents can be imagined as a very demanding and vulnerable period. The results refer to factors from parents which deals with information, expectation clarifications and security for both children and parents. The perception among the parents are insecurities through lack of clarifying communications and not knowing what is going to happen in the adjustment period. In the results refer to that the information that is given by the kindergarten to the parents, can be perceived different than what was intended.

The interviews show various thoughts from the parents, concerning separation between themselves and their child, and what consequences this might have for the employees in the kindergarten. It seems like the experienced insecurities among the parents affect the child to a greater extent than they are conscious of. The parents need of security is significant, both to parents and children. Thus, the results show a coherence between confident parents and safe children during the adjustment period in the kindergarten.

Consequently, for the kindergarten which has the need for information, clarified expectations and safety for the parents, the results implicate the importance of individual adaptation, and adjustment on the children's terms.

Forord

Flere år som student ved NTNU og RKBU er over, og min *master i barn og unges psykiske helse* har gitt meg en lærerik og spennende reise. Jeg har i løpet av disse årene møtt mange dyktige lærere og medstudenter, med et stort hjerte for barn og unge. Studiet har utviklet meg som menneske, profesjonsutøver og leder i barnehagen.

Jeg vil rette en stor takk til mine informanter som delte sine erfaringer og tanker om tilvenning for eget barn og seg selv, slik at denne studien kunne la seg gjennomføre. En stor takk også til personalet ved de to barnehagene som bisto i rekruttering av informanter.

Videre til jeg takke mine to veiledere Silja Berg Kårstad og Kjersti Sandnes for tro på mitt prosjekt, veiledning og oppmuntring underveis i oppgaven. Tusen takk!

En stor takk til mine kollega ved Solbakken barnehage som har støttet meg og gitt meg mulighet for å slutføre mitt prosjekt. Deres engasjement og heiarop har vært en uvurderlig støtte, og bekreftelse på at det aller viktigste vi gjør, er det som skjer i barnehagen hver dag.

En ekstra støtte har det vært i Iselin og Tina for faglige refleksjoner og kritisk lesing, det har vært til stor hjelp. Tusen takk!

Den største takken gir jeg til min aller nærmeste familie, som har hatt tro på meg og alltid gitt meg støtte! Evig takknemlig!

Trondheim, november 2019

Anita Gaustad

Innhold

Sammendrag.....	V
Abstract.....	VII
Forord.....	IX
Innhold.....	X
Figurer.....	XII
1 Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	2
1.2 Oppgavens formål og problemstilling.....	3
1.3 Avgrensning.....	4
1.4 Oppgavens oppbygging.....	4
2 Hva er skrevet om temaene tidligere?.....	5
2.1 Tilvenning.....	5
2.2 Foreldresamarbeid og forventninger.....	6
3 Teoretisk forståelsesramme.....	8
3.1 Utviklingspsykologi.....	8
3.2 Transaksjonsmodellen.....	10
3.3 Tilknytning.....	11
3.4 Interaksjon og kommunikasjon.....	15
4 Metodetilnærming.....	17
4.1 Vitenskapsteoretisk forankring.....	17
4.1.1 Forskerrollen.....	18
4.2 Valg av metode.....	18
4.3 Kvalitativt intervju.....	19
4.4 Utvalg og rekruttering av Informanter.....	20
4.5 Bearbeiding og analyse av datamaterialet.....	21
4.6 Etske betraktninger.....	23
4.7 Generaliserbarhet, reliabilitet og validitet.....	24
5 Presentasjon av funn.....	26
5.1 Beskrivelse av tilvenningen og foreldres generelle erfaringer.....	26
5.2 Informasjon og forberedelse.....	27
5.2.1 Forventninger.....	28
5.3 Trygghet.....	31

5.3.1	Trygghet for foreldre - trygghet for barn	33
5.3.2	Et fang å sitte i	34
5.3.3	Tillit	35
6	Diskusjon av resultater og metode	37
6.1	Viktige momenter i tilvenning sett fra foreldre sitt ståsted	37
6.2	Konsekvenser for personalets rolle under tilvenning for ettåringen i barnehagen.....	40
6.3	Oppsummering og praktisk relevans	42
6.4	Metodediskusjon	43
7	Konklusjon.....	46
	Referanseliste	48
	Vedlegg.....	53

Figurer

Figur 1 «Trygghets sirkelen», 1999 av Cooper, Hoffman, Marvin & Powell. (<https://www.r-bup.no/no>)
..... 13

1 Innledning

I St. meld. nr. 41 (2008-2009) beskrives en milepæl i norsk barnehagehistorie ved at retten til barnehageplass trådte i kraft. I praksis ble dette en rett for norske barn fra fylte ett år. For foreldre førte denne retten til bedre forutsigbarhet, og alle barn ble gitt en lik mulighet. De fleste foreldre velger i dag oppstart i barnehage for sitt barn ved ettårsalderen. Denne oppstarten og overgangen til barnehagen kalles tilvenning. I 2018 hadde 83,5% av alle 1-2 åringer barnehageplass (Statistisk sentralbyrå, 2018). I tillegg har det i de seneste årene pågått en debatt om de minste barna i barnehagen sin tilstedeværelse, og det dreier seg i stor grad om hva som er best for barna når de er rundt ett år (Drugli, 2011). Debatten dreier seg om barnehagen fremmer de minste barnas utvikling, og hvordan adskillelse og stress fra nære omsorgspersoner kan ha negativ effekt på utviklingen eller gi utfordringer senere i livet. Argumentene som brukes kommer like mye fra politiske og ideologiske stemmer så vel som fra forskningsresultater (Drugli, 2011).

I perioden fra retten til barnehageplass for ettåringen ble lovfestet og frem til nå har fokuset vært på kvalitet i barnehagen. Barnehagene har tilegnet seg kunnskap om små barn i barnehagen, samt at vi har fått mer forskning på innhold og kvalitet i barnehagene. Den bestemte forståelsen av hva barnehagekvalitet innebærer vil være styrt av verdier, kultur, oppfatninger, normer og prioriteringer (Dahlberg, Moss, Pence & Halvorsen, 2002). Tradisjonelt sett har tilvenning i barnehagen vært tre dager for barn og foreldre. I løpet av disse dagene skulle barn og foreldre bli kjent med nytt miljø, rutiner og nye personer. Det kan se ut som at retten til permisjon for foreldre har vært førende for tilvenningsperiodens lengde, og i liten grad barnets behov.

Barnehagens styringsdokumenter viser til nyere forskning når det presiseres at oppstart i barnehagen skal tilpasses barnets behov (Kunnskapsdepartementet, 2017). Anbefalingene nå er at tilvenningsperioden bør inneholde mer konkrete føringer enn antall dager som kanskje har vært styrt av en foreldrerettighet. Utfordringen er at det finnes få føringer fra styringsdokumentene på hvordan tilvenning for ettåringen i barnehagen skal gjennomføres. Det er opp til den enkelte barnehage å tilrettelegge tilvenningen, og de offentlige styringsdokumentene beskriver kun at dette skal foregå i samarbeid med foreldre. Målet med samarbeidet hjem og barnehage, er at barnet skal få en god og trygg start i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017). Når barn og foreldre kommer til oppstart i barnehagen starter de første tilpasningsbehovene for den enkelte familie. Hvordan foreldre og barnehage vil samarbeide, og forventninger foreldrene har til tilvenning, vil være av betydning for barnet. Det er en pågående studie «Liten og ny i barnehagen» (Folkehelseprosjekt i Trondheim kommune 2018-2023), som ser på ulike måter for tilvenning. I dette prosjektet prøves ut besøk for barn og foreldre flere ganger i forkant i enkelte barnehager. Hos andre barnehager er de flere dager hvor foreldre og barn er sammen i barnehagen med personalet. Det er også utprøving med tilvenning i gruppe. I forskningen er det også kontrollgruppe som gjennomfører tilvenning mer tradisjonelt sett.

Foreldrenes opplevelse av hvordan barnet har det i barnehagen vil kunne sees blant annet i den daglige kontakten ved levering og henting. I følge Drugli (2017) betyr foreldrene mest for barnas utvikling og trivsel, selv om barna er mye i barnehagen. Det

er viktig for et godt foreldresamarbeid at barnehagen viser interesse for tiden før barnehageoppstart, og hvordan barnet har det hjemme. Å få tak i foreldrenes egen kunnskap om sitt barn er i denne sammenheng viktig informasjon. Hjemmet og barnehagen utgjør en helhet i barnets liv, og disse to arenaene må i samarbeid fremme måter som gir barna læringsmuligheter og trivsel (Glaser, Størksen & Drugli, 2016). Glaser (2018) viser til vitenskapeliggjøringen av barneomsorgen hvor hun peker på at vi lever i et kunnskapssamfunn preget av spesialisering. Omsorgen for barn har gradvis blitt institusjonalisert og profesjonalisert. Profesjonaliseringen i denne sammenhengen forstås som en prosess der omsorg for barn tidligere lå til familien, nå er utøvd av profesjonelle fagpersoner og institusjoner. Psykologer, pedagoger og filosofer har fått gjennomslagskraft for dagens praksis med fagkunnskap og etiske vurderinger.

Forskningen har drevet utviklingen videre med et paradigmeskifte ved endring i synet på barn og oppdragelse (Bae, 2005). Synet på barn har endret seg fra at en tidligere anså barnet som en passiv mottaker av stimuli fra omgivelsene (Bae, 2005), til nyere forskning på spedbarn, som viser at barnet er en aktør som både påvirker og påvirkes av sine omgivelser (Stern, 2003). Tidligere ble barn sett på som objekter som påvirkes og formes, nå sees barn på som subjekter fra begynnelsen av livet (Bae, 2005). Smith (2008) støtter denne endringen ved å vise til kommunikasjonen fra små barn ved at de søker, og går i relasjon med andre. Selv om læring og medvirkning står sentralt, er relasjon med tilknytning, trivsel og fremhevelse av selvverd dagens praksis. Dette gir også foreldre flere utfordringer på hvilke råd de skal følge, både i forhold til forskning og profesjonalisering av omsorgen. Foreldre møtes med litteratur og ekspertuttalelser sammen med oppfatninger fra familie og venner, på hvordan foreldrerollen skal utøves. De har med seg erfaringer fra egen barndom og forforståelse på hva som er best for barn.

I dette landskapet skal de også etter endt foreldrepermisjon starte med overgangen til barnehage. Å velge barnehage kan være et vanskelig valg for foreldre. Sårbarheten i det å være småbarnsforeldre kan aktivere usikkerhet, og føre til dårlig samvittighet for at den daglige omsorgen flyttes over til barnehagen. For at familier skal kunne være selv bærende er de mer eller mindre avhengige av offentlige ytelser som for eksempel barnehage. Barnets primærsosialisering skjer ikke lengre bare i familien. Det har også blitt et samfunnsansvar.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Over 20 års erfaring som leder i barnehage har gitt meg tanker om endring av vilkår for barns utvikling, og at disse endres i takt med samfunnets endringer. Min interesse for ettåringen i barnehagen har økt de senere år. Flere ettåringer starter i barnehagen, og deres behov for tilrettelegging er annerledes enn for eldre barn ved oppstart. Med kunnskap om ettåringens utvikling og sårbarheter skal barnehagens personale legge til rette for at barnet opplever omsorg og trygghet. Det er skrevet og forsket en del på hva som er barnehagens oppgave, men lite på foreldres forventninger til, og erfaringer med, tilvenning i barnehage. Litteratur og styringsdokumenter (Kunnskapsdepartementet, 2017) beskriver ansvaret til personalet i barnehagen, og behovet for kompetanse om de minste barna i barnehagen.

Etter mange år med foreldresamarbeid har min interesse for foreldres egne refleksjoner i møte med barnehagen økt. Ønsket mitt har vært å skape et felles utgangspunkt til det beste for barna både i barnehagen og hjemme. Jeg ønsker å avklare hvilke forventninger foreldre har til tilvenning i barnehagen både for barnet og seg som foreldre. Videre vil jeg undersøke hva foreldre erfarer i samarbeidet med barnehagen, og hvilken betydning deres erfaring vil ha for barnehagens tilrettelegging i tilvenning.

Innholdet i rammeplan for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017) har også økt interessen for foreldres erfaringer i tilvenning for ettåringen. I dag besøker de fleste foreldre barnehagene sammen med sine barn, før de søker plass og velger barnehage. Mine erfaringer fra møter med foreldre og barn før oppstart preger ønsket mitt om forskning på foreldres erfaringer. Slik jeg ser det er overgangsfasen mellom hjem og barnehage, heretter kalt tilvenningsfasen, sårbar og utfordrende både for barn og foreldre.

I tillegg til egne erfaringer, tanker og refleksjoner er også valg av tema påvirket av sentrale styringsdokumenter. Barnehagen som pedagogisk institusjon har styringsdokumenter som skal sikre at barnehagen har et pedagogisk innhold til barn i alderen 1-5 år. Lov om barnehager (2005) og rammeplan for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017) er styringsdokumenter som gir tydelige føringer for barnehagens formål og innhold. Det er flere rapporter, strategiplaner og veiledere som legger føringer for hva barnehagen skal inneholde. Disse er basert på ulik forskning. Veilederen «Miljø og helse i barnehagen» (2014, § 12) viser eksempelvis til at «Virksomheten skal fremme trivsel og gode psykososiale forhold» (Miljø og helse i barnehagen, 2014, § 12). Veilederen viser videre til at opplevelse av mestring, trygghet, livsglede og nærhet forbindes med god psykisk helse. For å fremme disse verdiene i barnehagen er utviklingen av barnas sosiale kompetanse vektlagt i veilederen. Psykososiale forhold hos barn er ofte sammensatt av mange forhold, og i et helsefremmende og forebyggende perspektiv er regelmessige møter mellom foreldre og barnehage viktig (Miljø og helse i barnehagen, 2014, §12).

Fokuset i dette studiet vil være foreldres erfaringer fra tilvenning, og hva de ser som viktig for sitt barn og seg selv som foreldre. I tillegg vil personalets rolle i tilvenning for ettåringen sees i forhold til foreldres erfaringer og forventninger.

1.2 Oppgavens formål og problemstilling

Formålet med studien er å få mer kunnskap om foreldres forventninger til og erfaringer fra oppstart og tilvenning, samt samarbeid med barnehagen. Jeg ønsker å løfte frem foreldrenes refleksjoner og tanker om deres møte med barnehagen i tilvenningsperioden. Jeg vil også diskutere hvilke konsekvenser funnene kan ha, for personalet i barnehagen i møte med ettåringen og sine foreldre. Foreldrene som har deltatt i studien er fra to ulike barnehager, der alle hadde oppstart høsten 2018 for sine ettåringer.

Min problemstilling er:

Hva kommer frem som viktige momenter fra tilvenningen sett fra foreldrenes ståsted, og hvilke konsekvenser kan dette få for personalets rolle i tilvenning for ettåringen i barnehagen.

1.3 Avgrensning

Dette er en kvalitativ studie av foreldres forventninger til, og erfaringer fra tilvenning av deres barn til barnehagen. Inklusjonskriteriet for deltakelsen er at informanten har barn med oppstart i barnehagen høsten 2018, og at barnet fylte ett år i løpet av 2018. De valgte barnehagene har over tid jobbet med foreldresamarbeid og personalets rolle. Disse har hatt fokus på enkeltbarnets behov uten at det skal gå på bekostning av barnegruppen, og de har mye kompetanse innenfor spesialpedagogisk arbeid. Barnehagene har også hatt fokus på tilvenning på barnas premisser, og at dette skulle være i barnas tempo. I tillegg har barnehagen vært opptatt av barnets kontaktperson, og etablering av trygg tilknytning gjennom bli-kjent perioden for barnet. Videre har barnehagene deltatt i ulike prosjekter, derav i prosjekt om tilvenning for de minste barna i barnehagen. De har også arbeidet systematisk med oppfølging av familier med ulike utfordringer, og det kan derfor tenkes at barnehagene kan ha en ekstra kompetanse og bevissthet om den betydningen en tilvenningsperiode kan ha for barn og foreldre.

Det er ingen eksklusjonskriterier, da det viktigste kriteriet for valg av informanter i kvalitative fenomenologiske studier er at de har opplevd erfaringen som forskningen dreier seg om (Dalland, 2013).

1.4 Oppgavens oppbygging

Oppgavens første del er bakgrunn for valg av tema og en introduksjon til oppgaven. Her beskrives problemstilling og oppbygging med avgrensninger i oppgaven. Andre del av oppgaven benyttes forskning for å ramme inn oppgavens tema og problemstilling. Tredje del av oppgaven er teoretisk forståelsesramme med valg av relevant teori for problemstillingen. Det er tatt utgangspunkt i utviklingspsykologi og ettåringen, transaksjonsmodellen, tilknytningsteori og kommunikasjonsteori. Del fire av oppgaven tar for seg metode og kunnskapssyn. I femte del presenteres analysen. Samtlige intervju er transkribert, og resultatene presenteres i form av sitater fra intervjuene opp mot de temaene som kommer frem som sentrale i datamaterialet. I siste del av oppgaven diskuteres resultatene og metode opp mot problemstillingen, og avslutningsvis presenteres konklusjon.

2 Hva er skrevet om temaene tidligere?

I denne delen vil jeg se på relevant nasjonal- og internasjonal forskning knyttet til foreldres erfaringer fra tilvenning, samarbeid med og forventninger til barnehagen. Hovedvekten av forskningen er hentet fra Norge, siden foreldres erfaringer i denne oppgaven er utfra en norsk kontekst. Innenfor forskning i barnehager har ulike faggrupper forsket på relasjon mellom foreldre og barn, og foreldreutførelsen under ulike betingelser. Dette gjennom blant annet forståelsen for hvilke faktorer som kan være en risiko for skjevutvikling hos barnet (Killen, 2017).

2.1 Tilvenning

Det er få forskningsstudier som omhandler tilvenning i barnehagen. Det finnes noen studier om barns tilvenning, deriblant fra Tyskland ved Ahnert, Gunnar, Lamb & Barthel (2004). Dette var observasjonsstudier av 70 barn i alderen 15 måneder med sine mødre. Observasjonene var gjort før oppstart i barnehage, under tilvenning og etter separasjon fra mor i barnehagen. I tillegg ble det målt kortisolnivå i form av spyttprøver. Studien viste at barn med trygg tilknytning til sin mor hadde mødre sine fysisk lengre i barnehagen under tilvenningen. Forskernes tolkning av disse resultatene var at disse mødre hadde høyere grad av sensitivitet. Mødrene fulgte barnets signaler på om det viste trygghet i barnehagen. Denne graden av sensitivitet til barnets behov, kunne tyde på at tilknytningen barnet hadde til sin mor, hadde betydning for lengden på tilvenningen i barnehagen ifølge forskningen.

Bratterud, Sandsæter & Seland (2012) har sett på foreldres erfaringer på barns sosiale relasjoner, trivsel og medvirkning i barnehagen. I denne studien svarte foreldre som informanter på elektronisk spørreskjema. I tillegg ble det brukt observasjon, samt intervju med spørreskjema og intervjuguide til barn og personalet i barnehagen. Denne studien var ikke om tilvenning av ettåringen, men erfaringer fra foreldre og deres barn i barnehagen. Studien viste relevans i forhold til trygghet, trivsel og omsorg sett fra foreldres erfaringer. Mellom 60-70% av informantene mente deres barn veldig ofte følte seg trygge og trivdes i barnehagen, og at barna hadde det gøy. I samme studie mente 5% av foreldrene at deres barn svært sjelden fikk den omsorgen de trengte eller hadde læringsutbytte av å være i barnehagen. Studien viste at foreldrene var opptatt av barnets opplevelse av trygghet, og foreldrene var opptatt av at barnet måtte bli hørt og sett av personalet for å trives i barnehagen. Ett annet funn var foreldrenes vektlegging av barnas medvirkning. Foreldrene var opptatt av personalets muligheter for en prat ved levering og henting (Bratterud et al., 2012).

Drugli & Undheim, (2012c) har i sin studie sett på kvaliteten i relasjonen mellom personalet og barn i barnehagen. Informantene i denne kvalitative studien var både personalet i barnehagen og foreldre, og det ble benyttet intervju. Barna som informantene var foreldre til, eller personal, var to år eller yngre. Studien viste at det var oppdatert kunnskap om betydningen relasjonen mellom personalet og barna i barnehagen har, og at denne kunnskapen var etablert i barnehagen. Vurderingen av kvaliteten på relasjonen var fra begge hold mer positiv enn det tidligere forskning har sett. Personalet var i noen grad mer positive enn foreldrene i sine vurderinger av kvaliteten på relasjonen. Ved negative forhold i relasjonen mellom personalet og småbarn, viser studien at barnehagene mangler konkret verktøy for å vurdere kvaliteten i relasjonen.

De studier som omhandler tilvenning i barnehagen for ettåringen har ikke informasjon om foreldres erfaringer. Forskningsmetodene som er benyttet er i liten grad rettet direkte mot foreldres opplevelse av tilvenning for sitt barn. Jeg valgte likevel å belyse disse studiene fordi de har noe innhold som er relevant i forhold til tilvenning, trygghet og forholdet mellom foreldre og barnehagen.

2.2 Foreldresamarbeid og forventninger

Det er lite forskning på denne type erfaringer med samarbeid og forventninger gjennom barnehageårene. Det er få kvalitative studier med intervju av foreldre i barnehagen. De studiene som er gjennomført, manglet informasjon på foreldres forventninger og deres erfaringer av samarbeid med barnehagen i tilvenningsperioden for ettåringen. Kvistad & Søbstad (2005) beskrev i sin forskning den norske barnehagekvaliteten gjennom et delprosjekt fra Barne- og familiedepartementet (2001-2003), at barnehagens kvalitetsarbeid påvirkes av foreldrenes involvering i barnehagen. Disse handler ikke spesifikt om tilvenningsperioden, men gir kunnskap om at foreldrenes involvering ikke har kvalitetsindikatorer gjennom tester eller vurderingsskjema. Forskingen gav ingen løsning på mangelen på involvering fra foreldre og hva den fører til, da det argumenteres for at variasjonen i barnehagene i Norge er for stor.

Wolf (2018) fant i sin kvalitative undersøkelse et avvik mellom foreldre og barnehagers syn på læring. Dette var en multi- metodisk studie som undersøkte foreldres syn på kvalitet i barnehagen, og deres opplevelse av samarbeidet med personalet i barnehagen. Hun har i tillegg til intervju benyttet kvantitativ metode. Hun fant at foreldre vurderer en god barnehage etter læring, kompetanse og matematikk. Som et av sine forskningsspørsmål hadde hun samarbeid og medvirkning for foreldre, men det var ikke avgrenset til foreldre med barn i tilvenning. Hennes forskning viste til at i dialogen mellom personalet og foreldrene var tema om læring fraværende ved levering og henting. Det er ulike oppfatninger på hvordan og hva barn skal lære i en god barnehage. Hun viste til at foreldrestemmen må inviteres inn i dialogen om barns læring, og at tanken om hvordan læring skal defineres varierte mellom foreldrene og personalet i barnehagen.

Malsch, Green & Kothari (2011) fra USA undersøkte i sin kvalitative studie gjennom intervju av foreldre til barn med utfordrende adferd, ulike faktorer som påvirket overgangen mellom hjem og barnehage. Foreldrenes erfaring fra overgang mellom hjem til barnehage viste viktigheten av personalets støtte i overgangsfasen. Studien viste til aktiviteter som støttet overgangen. Det er utviklet en modell etter denne studien som gir foreldre med barn i risiko for utvikling av utfordrende adferd, tilstrekkelig informasjon på hvordan de kan være de viktigste personene i deres barns liv.

Turunen (2012) har i sin studie fra Finland med foreldre og personal sett på en plan for det enkelte barn i overgangen mellom hjem og barnehage. Funn i denne studien viser individuelle planer med fokus på kontinuitet vil styrke overgangen for barnet, men det viktigste er en god dialog rundt barnets behov, og dermed også et godt samarbeid mellom foreldre og personal.

De fleste studiene er observasjonsstudier av voksen-barn relasjon i barnehagen, og med barnehagelæreren som informant. Begrensninger i tidligere studier viser til at informasjon rundt foreldres erfaringer fra tilvenning for ettåringen er mangelfull. Foreldre som informanter gir en annen dimensjon i forskningen enn den som en profesjonsutøver kan gi. Her vil følelser og tidligere erfaringer ligge til grunn fra foreldrene, noe som gir et annet perspektiv i møte med styringsdokumenter for barnehagen. Foreldres erfaringer fra tilvenning i barnehagen, opplevd samarbeid og forventninger til tilvenningsperioden, beskrives ikke i tidligere forskning. Disse erfaringene gir ny kunnskap i møte med ettåringen i barnehagen. Båndet mellom foreldre og barn er gjennom det første leveåret preget av mye kontakt, og ved tilvenning i barnehagen vil også kanskje foreldre ha behov for å trygges vel så mye som barnet.

3 Teoretisk forståelsesramme

Med utgangspunkt i problemstillingen velger jeg følgende teoretisk rammeverk; utviklingspsykologi (Stern, 2003), transaksjonsmodellen (Sameroff, 2009), tilknytningsteori (Bowlby, 1969) og kommunikasjonsteori (Mead, 1998).

Problemstillingen viser både til foreldres erfaringer, og mulige konsekvenser for personalet under tilvenning for ettåringen i barnehagen. For å forstå ettåringen, trenger en både kunnskap om hvor barnet er i sin utvikling og hvordan dette kan påvirke barnet, samt en forståelse for utviklingen i et psykologisk perspektiv.

Transaksjonsmodellen vil i problemstillingen ha betydning for hvorfor overgangen fra hjem til barnehage er av betydning for ettåringen, og hvordan de ulike individuelle og miljøfaktorene gjensidig påvirker utviklingen til barnet. Barnet har i sitt første leveår hatt tette bånd til sine foreldre, og emosjonsutviklingen står sentralt. Et sårbart nervesystem med manglende gunstige stimuli kan føre til utfordringer. Å ha kjennskap til tilknytningsteori vil være relevant for problemstillingen, for å forstå de prosesser som foregår for et barn som er ett år. Tilvenningen i barnehage vil bestå mye av samarbeid mellom foreldre og personalet. Både erfaringene til foreldrene og mulige konsekvenser for personalet vil bestå av kommunikasjon i samarbeidet. Å belyse kommunikasjonsteori der en ser på sosial interaksjon og menneskelige handlinger gjennom symbolsk interaksjonisme, og å ta andres perspektiv, er av betydning for problemstillingen.

3.1 Utviklingspsykologi

Barnet sender fra fødselen av signaler som virker inn på foreldrenes respons. Slik blir barnet aktivt medskapende av sin egen verden (Stern, 2018). Etablering av selvet hos barnet forutsetter samspill med andre. Her skjer en intersubjektiv deling av oppmerksomhet, følelser og intensjoner i en medskapning. Denne delingen er ikke avhengig av verbalspråket. Et begrep som Stern (2018) beskriver i denne intersubjektive delingen er *inntoning*, som beskrives som barnets og den voksnes evne å dele følelser. Her toner den voksne seg inn på barnets følelsetilstand og reagerer deretter. Barnet tar imot følelsen fra den voksne og regulerer den med sin egen følelse. Uten ord blir barnet en del av den andres subjektive opplevelse, og viser at det er tilstede. En slik inntoning er ikke lett å få sett da andre hensikter og handlinger kan være innvevd. Stern (2018) viser til at dette kan fortelle noe om kvaliteten i relasjonen mellom den voksne og barnet, og er en viktig del av den sosiale kontakten. Barnets erfaringer før tilvenning i barnehagen, og foreldrenes evne til inntoning til barnet, vil være av betydning for tilvenning i barnehagen. Det samme vil personalets evne til å fange opp og se hva barnet trenger både ved å observere hvordan foreldre gjør det, men også egen evne til inntoning.

Der to mennesker oppnår en *mental kontakt*, en intersubjektiv kontakt der øyeblikket viser til at «jeg vet at du vet at jeg vet» definerer Stern (2004) som et «nå øyeblikk». Dette skjer ifølge Stern (2004) ved at man umiddelbart merker seg ansiktsuttrykk, kroppsspråk og stemmeleie til den andre personen. Det er vanskelig å uttrykke dette «nå øyeblikket» med ord. Det er hvordan den subjektive opplevelsen av øyeblikket fanges opp, akkurat i det som det oppstår som er angivende. Stern (2004) ser på dette som en egenskap der en leser andre personers intensjoner, og føler i egen kropp hva den andre personen føler. Man finner mening i disse øyeblikkene i det de oppstår, og ikke etterpå. Handlingen påvirker også hva disse øyeblikkene kan føre til videre. Stern (2004) viser til

at det ikke holder med en forklaring, fortelling eller verbal forståelse isolert sett. Det må foreligge en subjektiv opplevd handling i tillegg. For barnet under tilvenning vil foreldrene og personalet være de som leser barnets intensjoner, og som gir tilstrekkelig støtte i en mental kontakt. Foreldres erfaringer fra tilvenning vil kunne preges av hvor godt de opplever personalet evner å se barnet sitt i de øyeblikkene som oppstår.

Å fullt ut kunne lese andres følelser, tanker og intensjoner kan tenkes å være krevende. Det å kunne finne den intensjonelle meningen som ligger i barnets uttrykk vil involvere tolkning. Denne tolkningen farges av en forforståelse som en omsorgsgiver vil oppfatte barnet igjennom. Dette viser Stern (2004) ved at omsorgsgiver oppfatter barnet med denne forforståelsen, og at omsorgsgiver må forstå seg selv og barnets intensjoner for å skape mening. En kompetent omsorgsgiver vil være undrende, og på utkikk etter et emosjonelt samsvar mellom seg selv og barnet. En følelse av å oppnå et «vi», vil omsorgsgiver og barnet strebe etter (Stern, 2004). Evnen til inntoning, og vi- følelse vil gjennom et emosjonelt samsvar hos barnet og omsorgsperson sees på som en viktig kvalitet i samspillet. Denne fasen av utviklingen til barnet er i stor grad førspråklig. Stern (2018) beskriver at den felles subjektive opplevelsen må være slik at den ikke trenger en språklig oversettelse. Han viser til mentale tilstander som felles oppmerksomhet, intensjoner og å dele affektive tilstander. Barnets ulike adferder viser om de verdsetter og kan delta i disse aktivitetene.

Felles oppmerksomhetsfokus er for barnet i denne alderen å kunne følge både pekebevegelsen og synsretning. Det observerende barnet som Stern (2018) viser til, har i denne alderen en egen fornemmelse av felles oppmerksomhet. Barnet viser videre i sin mentale tilstand sine intensjoner, og hensikten til barnet er nå kommunikasjon (Trevathan, 1980), og ikke bare å påvirke et annet menneske. Her kan barnet ha en intensjon om eksempelvis få noe, og viser med sine former for atferd dette for sin omsorgsperson, som igjen forstår barnets intensjon og evner å tilfredsstille dette (Stern, 2018).

Barnets evne til å dele affektive tilstander igjennom sine omsorgspersoner sees eksempelvis i en situasjon der barnet føler usikkerhet. I disse situasjonene oppstår det gjerne en ambivalens hos barnet mellom tilbaketrekking og tilnærming til omsorgspersonen. Når barnet står i denne situasjonen og opplever denne ambivalensen, ser de på omsorgspersonen og leser uttrykket i omsorgspersonens ansikt for affektivt innhold. Dette gjør de i hovedsak for å se hva de bør føle, og for eventuelt å få en vurdering som tar bort usikkerheten (Stern, 2018). Barnet vil bruke omsorgspersonen sin følelse enten den er å smile og se glad ut, eller en viser frykt som signalisert affekt som har betydning for barnets egen følelsestilstand i situasjonen. I denne alderen viser Stern (2018) til at barnet legger merke til sin egen affektive tilstand, og det uttrykket de ser i omsorgsgiver sitt ansikt. Eksempel på det vil være i situasjoner ved separasjon mellom barn og omsorgspersoner der følelser i gjenforeningen påvirker barnet, og barnet treffer med sin egen følelsestilstand opplevd innenfra. Dette kaller Stern (2018) for en interaffektivitet, en deling av subjektive opplevelser som oppleves som betydningsfulle. Dette blir barnets kommunikasjon både med tema og form. De delte handlingene og intensjonene om objekter i en førspråklig form har fortsatt affektutveksling. Stern (2018) belyser at deling av affektive tilstander og stemninger bør ha stort fokus i ettårsalderen da både tema og form blir dominerende for kommunikasjonen med omsorgspersonene. Dette kan man også se under tilvenningsperioden, og betydningen av å trygge foreldrene slik at det også oppleves tryggere for barnet. En kan tenke at hente og leverings-situasjonen er et sted der en affektiv tilstand deles i kommunikasjon fra barnet. Det kan

være foreldrene selv ikke er klar over dette, eller opptatt av akkurat dette hos sitt barn, men det gir en betydning for personalet.

3.2 Transaksjonsmodellen

Transaksjonsmodellen er utviklet av Sameroff (2009), og viser hvordan miljøfaktorer og individuelle faktorer påvirker barnets utvikling i gjensidighet. Transaksjonsmodellen innenfor psykologien innebærer at tid er en viktig faktor for hvordan utviklingen blir. Transaksjonen starter for barnet ved unnfangelse ved at foreldrenes kromosomer bestemmes i barnets gener når celledelingen begynner. Herfra er barnet påvirket med sine gener og omgivelsene i livmoren. Den gravides livssituasjon påvirker fosteret i forhold til næringstilførsel, evne til å velge rett mat, herunder tilgangen til riktig mat. En risikofaktor i transaksjonen i denne fasen vil være om barnet påvirkes av alkohol, nikotin og andre rusmidler, samt stress og hormoner som kan gi ubalanse. Barnet kan også påvirke sin vordene foreldre, og man kan tenke at barnet påvirker sitt eget oppvekstmiljø på sikt. Utviklingen og påvirkningen fortsetter etter fødsel, og reaksjoner fra foreldre samt ervervede egenskaper hos barnet påvirker utviklingen. Slik fortsetter det i en stadig transaksjon. Påvirkningsfaktorene endrer seg over tid og barnet utvikler seg gjennom samspill med miljøet, arvelige og biologiske faktorer. Barnet er aktiv i sin egen utvikling, det blir påvirket av omgivelsene og påvirker også i stor grad sine omgivelser selv. Barnets egenskaper er både en effekt av og årsak til hvordan foreldre møter det og motsatt, dette illustrerer også transaksjonsmodellen (Broberg, Almquist & Tjus, 2006).

Transaksjonsmodellen inkluderer flere ulike teorier og tar utviklingsteorien til *Bronfenbrenners økologiske modell* (Bronfenbrenner, 1979) opp i seg, og gir en beskrivelse av barns utvikling. Utviklingsprosessene skjer på mikro-, meso-, ekso-, og makronivå (Bronfenbrenner, 1979). Arenaer som hjem og barnehage er mikrosystem. Økologiske overganger blir de endringer barnet opplever i skiftet mellom hjemmet og barnehagen. Mesosystemet er relasjonene mellom de ulike mikrosystemene som eksempel forholdet mellom hjem og barnehage. Det som indirekte påvirker barn, er eksosystemet. Hvor foreldre arbeider, vil ha en indirekte betydning ved at arbeidsplassens rammer vil virke inn på foreldres fungering. De fleste foreldre er yrkesaktive, og det kan oppstå utfordringer mellom foreldrerolle og yrkesrolle. Hvordan arbeidsplassen legger forutsetningene til rette for det å være forelder, kan igjen påvirke samspillet med barnet og dermed få en betydning for barnet. Makrosystemet er et mer overordnet system, og omfatter de samfunnsstrukturelle forholdene som legger føringer og premisser for barns hverdag. Rammeplan for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017) og lovfestet rett til barnehageplass er eksempler på slike forhold. Dette helhetssynet på barnet er også helt i tråd med innholdet i rammeplan for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Miljøet barnet er i, har både indirekte og direkte betydning for barnets utvikling (Sameroff, 2009). Barnehagen og hjemmemiljøet vil ha direkte betydning for utviklingen til barnet, da barnet selv er på disse arenaene. Drugli & Lekhal (2018) beskriver betydningen Bronfenbrenners modell har for et godt samarbeid mellom barnehage og hjem. Dette samarbeidet kan med denne modellen ha en positiv betydning for barnets trivsel og fungering i barnehagen. Skal vi forstå barnet, må vi også forstå barnets miljø. Det er spesielt viktig når en begynner å se tegn til skjevutvikling hos barnet. Utvikling av psykiske vansker for barnet kan skyldes en feiljustering i transaksjonsprosessen mellom miljø og barnet over tid (Sameroff, 2009). Denne skjevutviklingen kan være risikofaktorer eller en belastning barnet har vært eksponert for. Det kan eksempelvis være at barnet ikke har det bra i barnehagen eller at foreldrene strever. Barnet blir ikke

passivt påvirket av faktorer rundt seg, det påvirker også sine omgivelser og organiserer seg selv med sine erfaringer. Slik ser transaksjonsmodellen barnet som en aktør i egen utviklingsprosess (Sameroff, 2009).

Transaksjonsmodellen vil gjennom elementer som robusthet eller sårbarhet, beskyttelse eller risikofaktorer virke inn på samspillet mellom barn og miljø. Hvordan utviklingsprosessen blir, enten negativ eller positiv, vil være påvirket av balansen mellom beskyttelses- og risikofaktorer i og rundt barnet (Sameroff, 2009). Risikofaktorer kan opptre samtidig, og de er å betegne som det mest alvorlige. Det er ikke risikofaktoren i seg selv, men de prosesser og mekanismer den utløser som er avgjørende. Forhold i hjemmet har derfor en stor betydning for hvordan barnet påvirkes av miljøet i barnehagen, både i negativ og positiv forstand. Personalet i barnehagen kan fungere som en sentral beskyttelsesfaktor i tilknytningsrelasjon til barnet. Denne kompenserende relasjonen vil utgjøre en beskyttelse dersom relasjonen mellom barnet og foreldrene ikke er god nok. Dette er komplekst, og man vet ofte ikke om det som er en beskyttelsesfaktor beskytter tilstrekkelig mot det som er av risiko i barnets omgivelser. For det enkelte barn er det en kompleks interaksjon av beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer som det er vanskelig å ha full oversikt over. På samme måte som barnehagen kan fungere som en beskyttelsesfaktor kan den også bli en risikofaktor for barnet dersom kvaliteten ikke er tilstrekkelig.

3.3 Tilknytning

Tilknytningsteoriens opphavsmann er barnepsykiater og psykoanalytiker John Bowlby (1907-1990). Tilknytningsteorien viser hvordan barn og voksne forholder seg til nærhet, omsorg og beskyttelse på den ene siden, og oppdagelsesglede, selvstendighet, egen styrke og evne på den andre siden. Teorien bygger på synet om det aktivt søkende barnet i interaksjon med sine omsorgspersoner. Tilknytningsteori er et rammeverk for å forstå barns emosjonelle og sosiale utvikling. Bowlby (1969) bruker begrepet tilknytningsadferd, og beskriver det som signaler som eksempelvis gråt og smil. Bevegelsesmønster mot tilknytningspersonen som gir en økt sannsynlighet for fysisk nærhet, blir tilknytningsadferd. Tilknytning kommer til uttrykk gjennom tilknytningsadferd, særlig hvordan barnet uttrykker behovet for nærhet i stressende situasjoner. Denne adferden er et iboende behov hos barnet for å sikre beskyttelse og trygghet.

Teorien har basert seg på observasjon som metode, har i hovedsak observert små barn og deres reaksjoner på påkjenninger og separasjon (Bowlby, 1969). Kvaliteten på relasjonen mellom barnet og omsorgspersonen handler om tillit og mistillit til omverden (Kvelling, 2013). Det første sterke båndet et barn følelsesmessig utvikler seg til, er mor eller annen omsorgsgiver (Bowlby, 1969). Den viktigste rammen rundt barns utvikling er tilknytningen til de nære omsorgspersonene, som for de fleste barn vil være foreldre. De erfaringer et menneske får igjennom de første leveår former i stor grad hvem de blir, og hvordan livet som voksen mestres (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013).

Barn har essensielle behov som tilknytningsteorien definerer som trøst, emosjonell varme, utvikling av selvstendighet, selvfølelse og en følelse av at verden er et positivt sted for mennesket. Viktig kunnskap om barn er deres behov for tilknytning og utforskning (Bowlby, 1969). Disse behovene går i ulik retning, men henger likevel tett sammen. Barnets behov for omsorg og beskyttelse er tilknytningsbehov. Disse vil

utfordres i møtet med utforskning, behov for selvstendighet, og å mestre verden. Når barnet begynner i barnehagen vil behovene for beskyttelse og utforskning under tilvenningen, observeres av foreldre og personalet, og noe de må hensynta. Barn i denne alderen har lite verbal kommunikasjon. Det meste av kommunikasjon foregår med blikk, gråt, latter og fysisk nærhet. For barnet vil denne overgangen bestå av mange følelser, og behovet for støtte til å forstå sine følelser, er foreldre og personalet sin oppgave.

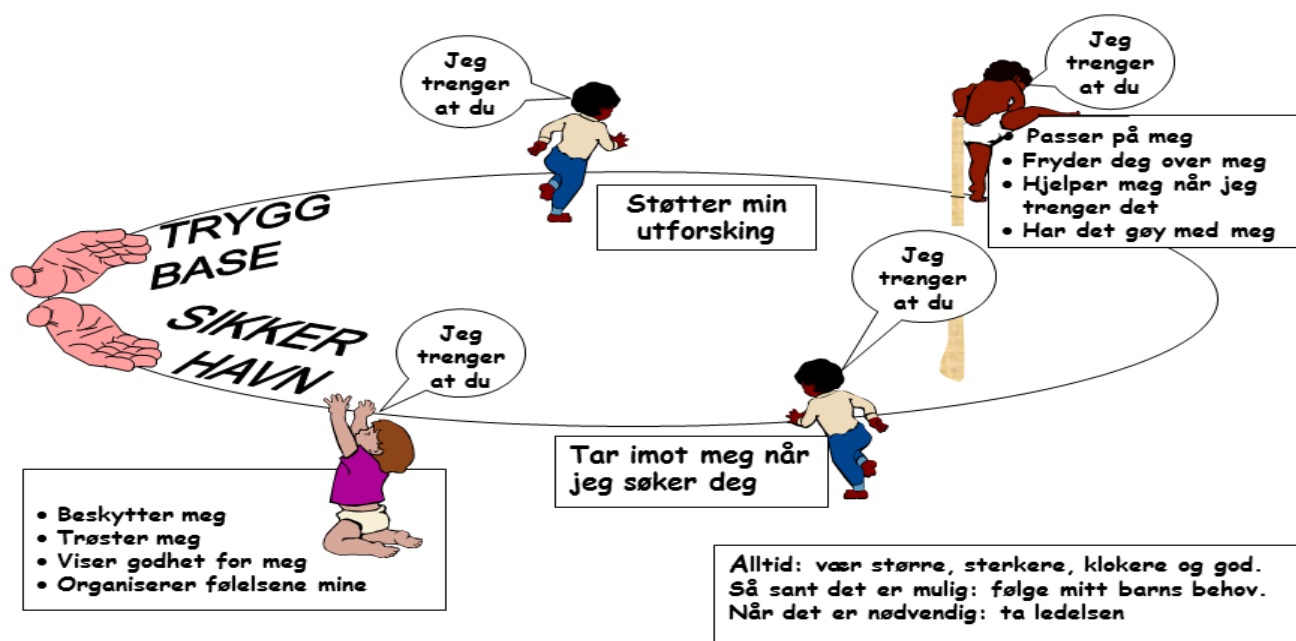
Bowlby (1969) utarbeidet en kategorisering av tilknytningsmønstre med utgangspunkt i samspillet med omsorgspersonen. Barn knytter seg til omsorgspersonen for å overleve, og tilknytningssystemet sin biologiske funksjon er å beskytte mot fare. Trygg tilknytning utvikles hos noen, og hos andre utvikles utrygg tilknytning. Disse to kategoriene kommer til uttrykk gjennom tilknytningsadferd ved regulering av distanse og nærhet til omsorgspersonen. En ser denne adferden best når barnet føler seg truet, skal oppnå noe eller opprettholde kontakten med tilknytningspersonen (Bowlby, 1969). Situasjoner for barnet kan være ved sykdom, tretthet, nye omgivelser, adskillelse fra tilknytningspersonen, og der hvor barnet trenger særlig beskyttelse og trøst. I tilvenning vil barnehagen som ny omgivelse, samt adskillelse fra foreldre, være situasjoner som kan bli krevende for barnet. Tilpasset omsorg, samspill og kontinuitet gir trygghet i tilknytningen. Trygg tilknytning handler om samspillskvalitet i relasjonen mellom omsorgsgiver og spedbarnet (Bowlby, 1969).

En tilknytningsbasert intervensjon vil ved bruk av Circle of Security (COS) eller trygghetssirkelen på norsk (Powell, Cooper, Hoffmann & Marvin, 2018), fremme tilknytningen i tidlig foreldre-barn forhold. Barnet knytter seg til tilknytningspersonen, uavhengig av kvaliteten i den omsorgen det får. For at barn senere i livet skal utvikle tilknytningsrelasjoner til andre, må den primære tilknytningspersonen ha hatt en sammenhengende og kontinuerlig kontakt over en lengre periode i barnets første leveår (Bowlby, 1969). Denne intervensjonen som trygghetssirkelen er, har både tilknytningsforskning og tilknytningsteori i seg (Powell et al., 2018). Her blir abstrakte ideer mer virkelig for småbarnsforeldre, og lettere å omsette i praksis. Man observerer hvordan barns adferd i samspill med sine foreldre eller omsorgspersoner beveger seg innenfor trygg base og trygg havn. I praksis betyr dette at når barn utforsker omgivelsene, kommer de tilbake til foreldre eller omsorgspersonen får å få beskyttelse og trøst. Under tilvenning for ettåringen vil foreldre erfare at barnet bruker dem slik trygghetssirkelen viser, med utforskning og behovet for beskyttelse. I en slik situasjon vil personalet kunne observere hvordan barnet støttes i utforskning og hvordan barnet mottar trøst. Den gir samtidig mulighet for observasjon og samtale omkring sensitivitet, og det som Stern (2018) beskriver som barnet og den voksens evne til å dele følelser som «inntoning». Barnet regulerer sin følelse etter den har mottatt denne fra sine foreldre. Intervensjonsmetoden er i Bowlby (1969) sitt begrepsapparat godt forankret.

Trygghetssirkelen

Foreldre med fokus på barnets behov

© Cooper, Hoffman, Marvin, & Powell, 1999

Figur 1 «Trygghetssirkelen», 1999 av Cooper, Hoffman, Marvin & Powell. (<https://www.r-bup.no/no>)

Figur 1 fremstiller trygghetssirkelen som en sirkel der barnet søker seg ut av den trygge havnen som er omsorgspersonen, for så å utforske verden. Så returnerer barnet til den trygge havnen hvor den kan få trygghet fra omsorgsperson, nærhet og følelsesmessig påfyll. Den øverste delen representerer barnets grunnleggende behov for utforskning, med behovet for selvstendighet og utforskertrang. Høyre side i figur 1 representerer barnets behov for å bli passet på, beskyttelse eller hjelp (Powell et al., 2018). Den øverste delen med hånden representerer trygg base med opplevelsen av tilstedeværende voksne, som kan støtte når noe er vanskelig, oppmuntre og se barnet. Det er viktig at den voksne er oppmerksom på at begge behovene må tilfredsstilles, samtidig som den voksne vet når barnet går fra det ene til det andre. I dette ligger det ingen påført skyldfølelse fra foreldre og omsorgspersoner om at deres evner ikke er god nok, men en erkjennelse om at alle kan gjøre feil og at det ikke er en perfekt omsorg (Powell et al., 2018).

Under tilvenning for ettåringen vil det være mange skiftninger mellom behovene, og det kan også være vanskelig for foreldre å vite når barnet skal støttes i utforsking, og når det trenger trygg base. Det samme vil også være gjeldende for personalet i overgangen, der de ikke kjenner barnets signaler.

Tilknytningsteorien viser til at barn gradvis i det første leveåret utvikler sine egne *indre arbeidsmodeller*. Begrepet indre arbeidsmodeller handler om barnets opplevelse av

tilgjengeligheten til foreldrene, og det er kun foreldrenes faktiske adferd dette gjenspeiler. Grunnantakelsen er at alle barn knytter seg til sine foreldre eller omsorgsgivere (Bowlby, 1969). Dette handler ikke om mengden tilknytning eller sterk/svak tilknytning hos et barn, men ulike kvaliteter ved tilknytning. Dette for å kunne ivareta funksjonen; opplevelse av trygghet (Bowlby, 1969). For barns tilknytning og utvikling er den tidlige relasjonen av stor betydning (Smith, 2002). Erfaringene barnet har med sine omsorgspersoner, gjenspeiler kvaliteten på tilknytningen barnet har. Tidlig relasjonserfaring danner forventninger til barnet om hvordan møter med andre generelt vil være. Dette beskrives som indre arbeidsmodeller (Bowlby, 1969). Smith (2002, s.210) gir følgende definisjon av indre arbeidsmodell: «*Individets mentale representasjoner av omsorgspersonene og av seg selv i forhold til disse.*»

Psykolog Mary D. Salter Ainsworth (1913-1999) er å regne som den andre av tilknytningsteoriens frontfigurer. Bowlby var opptatt av menneskelige fenomen i tilknytningen, og Ainsworth var mest opptatt av de individuelle forskjellene. Hun så i sine studier sammenhengen mellom de barna som var trygt tilknyttet og mest fornøyde, også var de som var lettest å trøste når de var lei seg. De samme barna var også de som utforsket mest sammen med sine mødre. En kunne observere en sensitivitet overfor barnas signaler om hva de hadde behov for, fra mødrene.

Denne forskningen inspirerte Ainsworth til å utvikle en metode hvor en kunne se på tilknytningsstiler. Hun utviklet en metode som blir kalt «fremmedsituasjon». Denne går kort beskrevet ut på åtte små hendelser på tre minutter, som til sammen varer i cirka 20 minutter. Her ser en på hvordan barnet reagerer ved separasjon og gjenforening med foreldre, og hvordan de reagerer på fremmede. Det blir benyttet et rom med enveis speil slik at foreldre kan se barna, men ikke omvendt. Det var i denne gjenforeningen Ainsworth gjorde funn på hvordan noen barn reagerte når mor kom tilbake. Enkelte barn viste ingen glede eller lettelse ved at mor kom tilbake, selv om de viste uttrykk for at de ønsket sin mor tilbake når hun gikk ut av rommet. Noen barn snudde ryggen til eller ble aggressive med slag og spark, og andre viste manglende interesse på annen måte.

Foreldres erfaringer fra tilvenning kan påvirkes i forhold til barnets reaksjoner ved adskillelse. Dette kan få konsekvenser for personalet i forhold til barnets behov enten ved at det ikke reagerer ved adskillelse, eller trenger mye støtte og omsorg for å kunne regulere sine følelser.

Gjennom evolusjonshistorien og frem til i dag, har mennesket utviklet seg med sine iboende biologiske forutsetninger i møte med miljøet (Hart, 2017). Erfaringene spedbarnet får med seg er helt avgjørende for hjernens utvikling (National Scientific Council on the Developing Child, 2007). Uten denne sosiale erfaringen med varme og kjærlige omsorgspersoner, vil ikke barnets nervesystem få tilstrekkelig utvikling. Hart (2017) beskriver at hjernesystemet organiserer seg selv i relasjonen, og at den umodne hjernen ved nervesystemet har svak evne til selvorganisering for barnet. Den ytre reguleringen barnet får gjennom sine foreldre blir omdannet og internalisert til ferdigheter de selv regulerer. De nevrale kretsløpsforbindelser vil etter hvert formes og gi barnet muligheter for selvregulering. Gjennom dette beskriver Hart (2017) at barnet vil være i kontakt med seg selv og andre på en slik måte at evnene til utvikling av empati vil forekomme. Å forstå hva som foregår mellom mennesker følelsesmessig, og evnen til å forstå egne og andres følelser, gir for barnet en mulighet til å reflektere og evne til empati. Gjennom evnen til selvregulering og barnets forståelse av mentale tilstander,

utvikles evnen til mentalisering. Dette krever at nervesystemet modnes i interaksjon med omsorgspersonene, og relasjonen som preger tilknytningen (Hart, 2017).

De senere års hjerneforskning har gitt ny kunnskap om hjernen, og den har vist til hvor viktig erfaringer og miljø er for barnet de første årene. Det er særlig hjernens grunnleggende utvikling, og kvaliteten på relasjonen mellom barn og omsorgsperson som er betydningsfull. De delene av hjernen som gir mulighet for samspill med hverandre, følelsesliv og personlighetsutvikling er hjernens genetiske potensiale. Denne utløses bare i et stimulerende og positivt miljø (National Scientific Council on the Developing Child, 2007).

Schore (2005) viser til at miljøfaktorer rundt barnet er kritisk for modning av hjernen om disse påvirkes negativt. Den sosiale og emosjonelle utviklingen som oppstår med tilknytningssystemet gjennom dette forholdet, er helt avgjørende for hjernens utvikling til barnet. Overgangen mellom hjem og barnehage vil for ettåringen i tilvenningsperioden være av stor betydning om den ikke oppleves trygg for barnet. Hjernen som enda er under utvikling, vil kunne påvirkes av å ikke være i et positivt og stimulerende miljø. Samtidig har også foreldres erfaringer om opplevd trygghet for seg og sitt barn, noe å si i miljøet for barnet i barnehagen.

3.4 Interaksjon og kommunikasjon

Å finne en enhetlig kommunikasjonsteori med en faglig enighet, er vanskelig (Eide & Eide, 2013). Som fenomen er kommunikasjon sammensatt, og ulike perspektiv vil gi ulike tilnærminger. Det å kjenne til ulike perspektiv vil gjøre det lettere å belyse situasjonen man står overfor. Et perspektiv er sender, budskap og mottaker. Denne lineære formen er enkel, klar og tydelig (Eide & Eide, 2013). For å forstå grunnleggende sosialiseringsprosesser vil interaksjon og kommunikasjon i denne sammenhengen være i tråd med symbolsk interaksjonisme. De teoretikere som bruker denne tilnærmingen forstår samfunnet med utgangspunkt i de individene som befinner seg der. De er opptatt av å studere samhandlingen mellom individer. Symboler blir byggesteinene i samfunnet, og uten symboler vil man ikke være i stand til å kommunisere. En gjennomfører analyser som er individorientert på mikronivå. Et symbol i denne sammenhengen er «jeg-et», og det består av oppfatninger og ideer om hva vi er. Hvordan vi oppfatter oss selv og andre endres ettersom vi samhandler med andre. Vi tilpasser vår væremåte og justerer oss utfra hvem vi kommuniserer med. Livet blir mer som en scene der en hele tiden innehar nye roller og nytt publikum. Sosialiseringsprosessen anses som den viktigste prosessen for å tilegne seg symbolene og forståelsen av disse. I dette ligger all samhandling mellom individer ved en utveksling av symboler for å tilpasse oss situasjonen vi er i.

«Å ta andres perspektiv» og symbolsk interaksjonisme er kjernen i teorien til Georg Herberg Mead (1883-1931). Symbolsk interaksjonisme viser til en virkelighet som forstås utfra sosial interaksjon og menneskets handlinger (Vaage, 1998). I symbolsk interaksjonistisk teori er mennesket et «subjekt» som er aktivt, og et «objekt» som er observerende. Denne teorien viser at en bevissthet oppstår hos mennesket gjennom en interaksjon med andre mennesker, og «selvet» blir i denne sammenhengen et sosialt produkt. Dette er å se seg selv fra utsiden. Ifølge Mead foregår denne prosessen i tre trinn; individet overtar andres adferd og handlinger, individet blir bevisst den andre, og tilslutt individet blir bevisst seg selv (Vaage, 1998). Det «bevisste selvet» kommer til synet ved at vi observerer reaksjoner andre har på oss selv, og hvordan vi lever oss inn i andres vurderinger av oss.

Sosial interaksjonisme kan sees i lys av teori om speiling, og Mead har også i sin teori «speilbilde-selvet». I barnehagen vil dette kunne sees av foreldrene og hvordan de observerer personalet, men også motsatt. I forhold til trygghets sirkelen under tilvenning vil både foreldre og personalet påvirke hverandre, og bli seg selv mer bevisst ved at de observerer hverandres reaksjoner på seg selv. I en slik situasjon vil barnet kunne møte den samme reaksjonen, og oppleve trygghet i relasjonen også til personalet i barnehagen.

Selvet slik Mead ser det deles opp i tre; jeg, meg og den generaliserbare andre. Jeg-selvet imøtegår omgivelsene, og meg-selvet er slik vi selv oppfatter oss med vår bakgrunn, erfaringer og sosial adferd. Den generaliserbare andre er sett på som forventninger andre har til den enkelte. Dette kan også være samfunnets forventninger til den enkelte. Den generaliserbare andre er i påvirkning til jeg og meg gjennom å sette føringer for våre handlinger sosialt (Vaage, 1998). Denne identitetsdannelsen beskriver Mead som hvordan vi lærer å forholde oss til ulike roller sosialt gjennom observasjon ved å bli evaluert gjennom hele vårt liv. Den generaliserbare andre gir i omgivelsene erfaringer og eventuelle sanksjoner som blir en referanseramme slik Mead beskriver det. I tillegg viser den til forventninger vi antar andre har til våre handlinger og oss selv. Dette er bygd på de erfaringer, sosiale normer og forventninger til sosial samhandling, og vil variere fra en situasjon til en annen. Vi har en forestilling av hva som forventes av omgivelsene våre når det gjelder jobb, og en annen forestilling om hva som forventes av oss som foreldre i tilvenning av eget barn i barnehagen. Den sosiale interaksjonen kan beskrives som en handling der en må følge de andre sin væremåte, verdier og holdninger for å være en del av interaksjonen. Barnehagen vil i denne sammenhengen være den generaliserbare andre, og de andre i barnehagen og samfunnet ellers vil inneha en holdning som den enkelte forelder forsøker å følge.

Prosesser der intersubjektivitet og sosial handling forekommer, vil det å ta andres perspektiv være sentralt. Mead sin sosialiseringsforståelse er til det aktivt handlende individ som kommuniserer og handler i ulike former. Gjennom aktiviteter konstitueres på individ og sosialt nivå, en sosialitet som utvikles for å ta andres perspektiv. I tilvenningen sett fra foreldre sitt ståsted vil barnehagen som den generaliserbare andre være i en prosess hvor identitet dannes i denne nye situasjonen. Å ta andres perspektiv og gjøre felles vil for foreldre i denne sammenhengen, tilvenning i barnehagen både å se seg selv som subjekt, og seg selv som objekt.

4 Metodetilnærming

I dette kapitlet gjøres det rede for de metodiske valgene som oppgaven bygger på. Ifølge Dalland (2013) forteller metoden oss noe om hva vi bør gjøre for å finne kunnskap eller etterprøve kunnskap. Valg av metode skal på en faglig engasjerende måte gi forskningen god data og svar på problemstilling (Dalland, 2013).

4.1 Vitenskapsteoretisk forankring

Vitenskapsteori sees på som hvordan vitenskapelig kunnskap etableres og erkjennes. I dette ligger det en vitenskapsteoretisk forankring som gir forskeren inngang til det fenomenet som skal studeres. Thuren (2012) belyser at det ikke er noen prinsipiell forskjell på hverdagslig og vitenskapelig tenkning, men med en gradforskjell og ikke om artsforskjell. Vitenskapelige spørsmål er tilstede i vårt liv og de vitenskapelige metodene trengs over alt (Thuren, 2012).

Jeg legger til grunn i min forskning et syn på virkeligheten som er sosialt konstruert. Vi forstår og ser verden med vår sannhet subjektivt. Vår forståelse er da i en dynamisk forandring. Jeg ser ikke en kunnskap og sannhet som er forhåndsbestemt, slik en kan tenke at et mer realistisk kunnskapssyn og positivismen ville ha beskrevet det. Analysen av dataene er preget vitenskapsteoretisk av symbolsk interaksjonisme og fenomenologi. Min problemstilling, overordnet sett, fokuserer på menneskelig interaksjon, og mer spesifikt på den interaksjonen foreldre i barnehagen har med personalet under tilvenning. Problemstillingen ser menneskelig samhandling som betydningsfull.

Thagaard (2016) beskriver symbolsk interaksjonisme som teoretisk retning i studier der det er fokus på samhandling, og som et teoretisk rammeverk for tolkning av kvalitative data. I forhold til sosialkonstruksjonismen som tar utgangspunkt i at kunnskap ikke er noe universelt og som er gitt utenfra, vil tanken om enhetlig sannhet ikke finnes, uavhengig av hvor mye vi leter. I dette ligger at meningen og kunnskap i felleskap konstrueres, og at en form for sannhet får en mening i kraft av det systemet, som eksempelvis en kultur, familie eller organisasjon er.

Ser en videre på dette slik Thagaard (2016) beskriver vil symbolsk interaksjonisme og informantenes fortolkning av den virkelighet de befinner seg i være deres kunnskap og sannhet. Informantene har sin sannhet og sine refleksjoner. Ved at de deler dette vil kunnskap og sannhet bli endret eller bekreftet av leseren. Symbolsk interaksjonisme baserer seg på et fenomenologisk vitenskapssyn, og i dette tar man utgangspunkt i den enkeltes subjektive opplevelse og erfaring. Dette handler om å løfte frem og forstå sosiale fenomener slik informanten oppfatter dem.

Informantenes subjektive opplevelser og innblikk i hvordan de ser deres sosiale realiteter, har jeg fokusert på i min tolkning av data og belysning av problemstilling. Thuren (2012) beskriver den som aldri eller sjelden intersubjektivt testbar. Dette ved at den påvirkes av konteksten, relasjonen mellom meg som forsker og informantene, mine egne vurderinger og forforståelsen. Forsknings-resultatene vil da kunne være forskjellig utfra hvem forskeren er. Jeg vektlegger derfor et kritisk kunnskapssyn i min forskning, da både jeg og mine informanter har vår forforståelse. Det er dette Thagaard (2016) beskriver som kjernen i det konstruktivistiske synet på kvalitative metoder, med både forsker og informant sin innflytelse på intervjuprosessen som leder til kunnskapsutvikling.

4.1.1 Forskerrollen

Interessen for feltet startet med at ettåringen kom for full fart inn i barnehagene. Det utløste en rettighet for foreldre, og barnehageutbyggingen har bidratt til at nesten alle ettåringer går i barnehage. Barnehagen har hatt søkelys på barn i gruppe, sosial kompetanse, samspill og lek. Jeg ønsket å undersøke nærmere foreldres erfaringer og tanker om tilvenningen for sitt barn. Min bakgrunn fra barnehage som barnehagelærer er det jeg har gått inn i forskningsfeltet med. Valg av tema og problemstilling er ikke tilfeldig, men et mål om en større viten og kunnskap om foreldres erfaringer fra tilvenning for sitt barn.

Mitt menneskesyn, mine verdier, min utdanning og profesjonserfaring som barnehagelærer, og leder i barnehage, er med å danne min forforståelse for foreldres erfaringer og tanker om tilvenning. Jeg har til hensikt å få frem de erfaringer, og løfte opp tanker foreldre har med sin unike erfaring fra tilvenningen med sin ettåring. Forforståelsen er med å prege tema, intervjuguide, teoriforankring, analyse og diskusjon. Egen subjektivitet og forforståelse har jeg hatt et bevisst og åpent forhold til i forskningsprosessen.

Min bakgrunn som barnehagelærer, erfaring og kjennskap til teori har i min forskningsprosess vært fenomenologisk. Jeg skal forsøke å få frem den enkeltes forståelse, i en vekselvirkning mellom egne personlige erfaringer og refleksjoner, se helheten i deler, og det de sier i fellesskap som en forståelse av fenomenet. Forforståelsen danner også grunnlag for hvordan jeg tolker det informantene sier. Mine sammenhenger, intensjoner og meninger oppdager også andres bidrag. Vi har vår subjektivitet, teoribakgrunn og forforståelse som preger det vi fanger opp.

Som profesjonsutøver har jeg forholdt meg til tematikken i form av forskning, i tillegg til egne erfaringer, opplevelser og kunnskap. Dette har jeg vært bevisst, og min rolle som forsker er å løfte frem det informantene forteller. Deres perspektiv er ingen sannhet i denne sammenheng, men bringer frem ulike fenomener under tilvenning i barnehage for ettåringen. Min bakgrunn har vært en viktig forutsetning for å forstå og tolke det de sier, samt sette dette i et større perspektiv sammen med forskning og teori.

Opgaven bygger på et vitenskapssyn der kunnskap og sannhet er konstruert i en bestemt samfunnsmessig og kulturell kontekst. Som forsker legger jeg større vekt på mening og fortolkning, en søken etter sannhet. I følge Malterud (2017) er ikke spørsmålet hvorvidt forskeren påvirker prosessen, men hvordan. Forskerens faglige ståsted, erfaringer og interesser, påvirker valg av problemstillingen, utvalg og metoder. Kunnskapen som kommer ut av forskningen påvirkes av hvilke resultater som presenteres, og hva som vektlegges i konklusjonene når de formidles (Malterud, 2017).

4.2 Valg av metode

Når det gjelder valg av metode er det ofte slik at problemstillingen viser retning av en bestemt metodologisk tilnærming. Det mest grunnleggende skille i valg av metode er i form av kvantitativ og kvalitativ metode. For min problemstilling kan det argumenteres at det ikke gir helt åpenbare føringer for en kvalitativ eller kvantitativ metode som skal benyttes. Ringdal (2014) legger til grunn en rent pragmatisk begrunnelse ved at forskningsspørsmål som begynner med hva og hvordan peker mot en kvalitativ tilnærming, mens forskningsspørsmål med hvorfor peker mot en kvantitativ tilnærming. Det er imidlertid ikke slik at alle problemstillinger som er formulert med et hva eller

hvordan- spørsmål kun kan løses kvalitativt. Om en legger Ringdal (2014) sine argumenter til grunn, har mitt valg av metode ut fra problemstillingen blitt vurdert mer i retning av en kvalitativ metode, enn en kvantitativ metode. Et annet argument Ringdal beskriver er at kvalitativ metode passer godt til eksplorerende studier altså de som blant annet ikke kan generaliseres, og er en læringsprosess der en utforsker i takt med gjennomføringen samtidig som det er lite forsket på. Når det gjelder foreldres erfaringer fra tilvenning for ettåringer, er det som tidligere nevnt forsket lite på dette fenomenet. Dette taler også i retning av en kvalitativ tilnærming.

Et annet forhold som også taler for kvalitativ tilnærming er, som jeg også tidligere har vært inne på, at jeg ønsket å se nærmere på hvordan foreldre erfarer møte med barnehagen og tilvenningsprosessen. Jeg er særlig opptatt av hvordan foreldrene opplever barnehagen som den profesjonsarena den er blitt, og med de styringsdokumenter som er gjeldende. Dette perspektivet er lite tilgjengelig i kvantitativ metode, og derfor har problemstillingen også større grad vist mot en kvalitativ enn en kvantitativ tilnærming.

Innenfor kvalitativ forskning er den vanligste datagenereringsmetoden intervjustudier (Dalland, 2013). Intervju har en fordel ved at en får informantene til å reflektere over egne erfaringer knyttet til forskningstemaet. Dette til forskjell fra observasjonsstudier, der en studerer hvordan fenomenet utspiller seg. Med intervju som metode er den særlig egnet til å fange inn informantenes erfaringer, holdninger og meninger. Det blir informantenes virkelighet sett fra deres ståsted. Selve intervjuet gir oss unik tilgang på informantenes opplevelser fra egen livsverden, som kan gi en begynnelse på teoriutvikling og modellkonstruksjon. Intervju som metode er derfor vitenskapsteoretisk basert på et fenomenologisk perspektiv. Her er forskeren ut etter å forstå opplevelsene og erfaringene til informantene, og hvordan de gjør sine egne refleksjoner.

Kvalitativ metode blir ofte delt inn deduktiv og induktiv tilnærming for innsamling og analysing av data. Deduktiv tilnærming er fra teori til empiri. Utgangspunktet er i teoretiske perspektiver der en utvikler analytiske rammer med utgangspunkt i etablert teori (Thuren, 2012). Den induktive tilnærmingen er fra data til begreper eller utvikling av teori. Utgangspunktet er empiri, og de tema man utforsker utvikler man forståelse av (Thuren, 2012). Jeg fant det mest hensiktsmessig å benytte induktiv tilnærming i min forskning. Det særegne med kvalitativ forskning og en induktiv tilnærming, er at en forsøker så godt som mulig å legge til side egen subjektivitet og forforståelse. Forskeren erkjenner påvirkning og delaktighet (Dalland, 2013). Man trekker slutninger fra det særegne til det allmenne, ser kjernen i det enkelte synspunkt, og faglige diskusjoner sammenholdt med kunnskap.

4.3 Kvalitativt intervju

Jeg benyttet intervju som datainnsamling i forhold til min problemstilling basert på det jeg har argumentert for under valg av metode. Tidlig i prosessen utformet jeg en intervjuguide med åpne spørsmål som informantene skulle svare med sine erfaringer og opplevelser. Jeg ønsket å vite deres forståelse av tilvenningsperioden, og møte med barnehagen for sitt barn. Intervjuguiden jeg brukte var laget på forhånd og ikke kjent for informantene før selve intervjuet. Jeg hadde ingen dialog med informantene på forhånd utover det informasjonsskrivet de hadde fått.

Intervjuene har forløpt som en interaksjon mellom informantene og meg, og jeg endret i svært liten grad måten jeg stilte spørsmålene på underveis. Under intervjuene var min rolle å lytte til informantenes erfaringer i forhold til tema, være åpen om meninger, og de

personlige opplevelsene informantene hadde. I utarbeidelsen av intervjuguiden var det viktig å ta høyde for noen oppvarmings spørsmål før en fikk en fase med refleksjonsspørsmål før avrundning. For å ikke prege informantene var jeg åpen og bekreftende i møte med deres ulike bidrag på, samt avgrensende slik at vi holdt oss innenfor tema. Jeg var opptatt av å etablere en god atmosfære, og at de opplevde trygghet. Dette var viktig for meg å presisere innledningsvis i intervjuene, at min hensikt var å få frem deres erfaringer og tanker. Erfaringene i det de forteller er essensen i det jeg vil belyse i min forskning.

Avslutningsvis skulle informantene komme med råd om de hadde noe til barnehagen, og om det var noe annet de ønsket å tilføye. Etter at intervjuet var ferdig og båndopptaker var slått av informerte jeg om prosjektet mitt videre, og om det var noe, kunne de kontakte meg slik det stod i samtykkebrevet.

Intervjuguiden er lagt ved som vedlegg i oppgaven (vedlegg 3). Alle informantene var etter avslått båndopptaker ivrige til å fortelle om sitt barn og opplevelsen av barnehagen nå etter tilvenning. Dette har vært informasjon jeg har tatt med meg, da jeg raskt etter intervjuene noterte ned memos for å huske bedre hva de hadde sagt i etterkant. Flere av informantene var veldig positive til de spørsmål de hadde fått, og beskrev også «*at nå har du satt i gang en ny tankeprosess*». Dette viser til at intervju i kvalitativ forskning får frem informantens egne refleksjoner også som kan være av betydning i etterkant.

Det var viktig for min forskning at samtalene balanserte mellom fast struktur, og mulighet for den enkelte å få frem sin unike erfaring og personlige kunnskap. Intervju og observasjon i kvalitative metoder preges av forskerens personlighet, og hvor godt en behersker metoden. Dette påvirker resultatene ifølge Dalland (2013). Jeg hadde forberedt meg godt og opplevde selv jeg fikk godt kontakt med de jeg intervjuet. Jeg vet av erfaring at evnen til kontakt og betydningen det har for den jeg møter, påvirker som i dette tilfelle intervjupersonene. Jeg hadde også gjennomført to prøve-intervju med intervjuguiden, og reflektert over egen rolle som forskeren. Det er også mitt ansvar å definere konversasjonen, da dette ikke er en likeverdige samtale (Dalland, 2013).

4.4 Utvalg og rekruttering av informanter

Kvalitative studier ifølge Thagaard (2016) baserer seg på såkalte strategiske utvalg. I dette ligger det at en velger deltakere basert på om de har de egenskaper eller kvalifikasjoner som er ifølge problemstillingen strategisk. I forhold til problemstillingen har valget falt kun på foreldre, og enkelte utvalgte barnehager. De barnehagene som er valgt ut er barnehager jeg er kjent med at har arbeidet med tema tilvenning. Jeg har ikke tatt hensyn til eierform på barnehagene, kun barnehager som har deltatt i prosjekt med tilvenning.

Når det gjelder antall informanter jeg har valgt å inkludere i studien, har jeg sett på Thagaard (2016) sin argumentasjon. Her er utvalget i kvalitative studier basert på en annen analytisk logikk enn det som er mere typisk for kvantitative studier. Der hvor de kvantitative er opptatt i særlig grad skal være representativt utvalgt for en bestemt populasjon, er de kvalitative opptatt av egnethet til å utforske problemstillingen. Antall informanter er ifølge Thagaard (2016) ikke større enn at en rekker å analysere datamaterialet, og at antallet bør vurderes etter et metningspunkt. Teoretisk metning innebærer at en som forsker fortsetter med innhenting av data av det en skal undersøke, så lenge det er variasjon. Man når et metningspunkt når det ikke kommer frem ny informasjon, og nye kategorier kan skapes. Det vil si at det som kommer frem under

intervjuene ikke synes å bringe inn i analysen ytterligere forståelse, og informasjon av det tema som forskes på.

Med dette som utgangspunkt har jeg totalt fem informanter fra to ulike barnehager. De er alle foreldre til barn som fylte ett år i 2018. Etter å ha gjennomført fem intervjuer ble det ikke tilført noe nytt og jeg opplevde et metningspunkt i de tema som ble belyst.

Informantene er rekruttert gjennom eget nettverk etter egen identifisering av relevante barnehager. Med eget nettverk menes her ansatte i barnehagene jeg har kjennskap til gjennom min jobb som leder i barnehage. Informantene meldte seg frivilling etter e-post henvendelse fra ansatte i de to barnehagene med informasjonsskriv fra meg. Innholdet i informasjonsskrivet beskrev frivillig deltakelse og anonymitet. De som ønsket å delta skulle møte på oppsatt tid i barnehagen deres barn var i. Deres samtykke til deltakelse i forskningen var å møte til avtalt tid og sted. Alt av koordineringen av de som ønsket å delta, og tider for intervju ble satt opp av barnehagen. Informantene er kvinner med både norsk og ikke norsk etnisitet. I tillegg tenker jeg etter gjennomførte intervju at de som stilte var kanskje de med interesse for tema.

4.5 Bearbeiding og analyse av datamaterialet

Et datamateriale kan analyseres med mange ulike tilnærminger, og i et forskningsarbeid er analysen bindeledd mellom det innsamlede materialet og resultatet. Analysen har til hensikt å organisere innsamlet materiale, gjøre en fortolkning av innhold, og sammenfatte materialet fra de kvalitative intervjuene til et sluttresultat. For kvaliteten i forskningen er en gjennomtenkt analyse, som er teoretisk forankret, essensielt i kvalitativ forskning. Malterud (2013) beskriver at en godt dokumentert og gjennomarbeidet analyse er viktig. I analyseprosessen skal en som forsker forholde seg til begrepene relevans, refleksivitet og validitet. En dypere forståelse av det innsamlet datamateriale oppstår i prosessen. Her kan en under arbeid se og oppdage begrensninger og utydighet i problemstillingen. Om en da er refleksiv overfor de nye funnene en gjør, styrker det validiteten for sitt eget prosjekt. Fleksibilitet i denne sammenhengen fører til en kursendring og endring av problemstilling.

Jeg har valgt å anvende systematisk tekstkondensering i analysearbeidet (Malterud, 2017). Denne formen for analyse er inspirert av grounded theory og Giorgis fenomenologiske analyse. Det innsamlende materialet analyseres her i fire trinn. Trinn en er foreløpige tema, trinn to danner en kodegruppe på grunnlag av tema i foregående trinn, og trinn tre deles kodegruppene inn i subgrupper. I fjerde trinn danner da kategoriene og de underlagte subkategorier grunnlaget for presentasjon av analysen/resultatet (Malterud, 2017).

Analyseprosessen startet når intervjuguiden tok form og en kunne se antydning til kategorier. Intervjuene og transkripsjonen ble som en prosess under hele forskningen. Intervjuene etterlater mange inntrykk som ikke alltid lar seg oppdage gjennom den muntlige fremstillingen. Bruk av noterte memos bidro til å huske bedre. Å skille mellom analysene som foregår underveis, og de som kommer etter det innsamlede materialet er viktig. Malterud (2017) beskriver at materialet tolkes for å identifisere mønstre, og å se betydningen av de perspektiver som er teoretisk relevant.

Mitt første trinn var når materialet var samlet inn og transkribert. Da brukte jeg mye tid på å lese igjennom materialet. Det ble ikke foretatt noen reduksjon av materialet på dette trinnet. Jeg gjorde meg godt kjent med materialet gjennom å lete etter tema, endre tema, og sette navn til tema med utgangspunkt i teoriforankring. Tema på dette tidspunktet var foreldresamarbeid, tilvenning, forventning, psykisk helse og forventninger til barnehagen. Etter flere gjennomlesninger tok jeg bort overlappende uttalelser og det som opplevdes som overflødig.

I trinn to systematiserte jeg tema, og satte de opp som kategorier. Jeg fikk frem noen overordnede kategorier og subkategorier, der likheter og ulikheter basert på informantenes egne utsagn kom frem. Jeg skrev inn alle sitatene med fargekoder under de kategoriene jeg hadde satt, klypte og limte dette sammen til en stor plakat med mine hovedtema fra intervjuguiden. På dette tidspunktet var temaene forventninger, samarbeid og trygghet med følgende undertema; forventning med tilvenning, samarbeid med foreldre og trygghet med trivsel, omsorg og individuell tilpassing.

I trinn tre begynte jeg å trekke sammen, omplassere, og utelate noe som gikk igjen fra flere av informantene. Jeg utelot også informasjon som ikke var relevant for min problemstilling. Noen subkategorier ble slått sammen på bakgrunn av at de representerte tilsvarende meningsinnhold eller var tilgrensende til andre kategorier. Den enkelte kategori ble tolket ut fra mitt faglige ståsted og satt sammen som sa noe om det samme.

På trinn fire ble tekstbitene markert og i denne fasen tatt ut av sin plass. De ble satt i ett system med lignede beskrivelser som skapte mening, og hadde likhetstrekk med andre deler av materialet. Dette beskrives som dekontekstualisering som innebærer at deler av materialet tas ut av sin opprinnelige sammenheng. Materialet settes sammen til meningsbærende elementer med lignede likhetstrekk. Dette med ønske om å finne elementer som forteller noe om det samme (Malterud, 2017). Et kritisk blikk er akkurat dette med å løse opp helheten og se på delene. En står da i fare for å miste intensjonen og settingen utsagnene var sagt i (Malterud, 2017). Intensjonen fra informantene i den settingen det var sagt er tilbakeført gjennom sitatene under hver kategori.

Å analysere er å dele opp elementer eller biter. En intervjuanalyse vil være mellom den opprinnelige fortellingen, og forskerens presentasjon (Kvale, 2006). Egne erfaringer og teoriforankring preger også min analyse. Det ble foretatt nøye og mange gjennomlesninger med mål om å skille mellom det som var relevant, og irrelevant for problemstillingen. I det tredje trinnet ble det også gjort en reduksjon av det transkriberte materialet. I denne delen av analysearbeidet ble innholdet fortettet, og jeg kom frem til tre overordnede tema. Disse jeg kom frem til går inn i hverandre, men er også selvstendige; 1) beskrivelse av tilvenning og foreldres generelle erfaring, 2) informasjon og forberedelse og 3) trygghet. Disse tre hovedkategoriene gir igjennom datamaterialet informantenes egne unike erfaringer og beskrivelser. Samtidig gir datamaterialet fellesnevnerne innenfor de tre kategoriene.

Dalland (2013) beskriver at analysen skal være til hjelp for hva intervjuet forteller. Meningen søker vi i tolkningen på det vi har fått vite. Å fremstille intervjuet på en saklig måte er viktig. Under utarbeidelse av intervjuguiden ser en på hva en kan få av svar for å besvare problemstillingen. Oppdelingen av intervjuet bidrar til å trekke frem den enkelte intervjupersonen sitt budskap. Når en ser betydningen av noe eller forklarer innholdet er man over på tolkning. Selv om svarene går igjen under samme tema er ikke det sammenfallende med at det er det som belyser tema best, men et lite utsagn med en annen nyanse kan belyse tema dypere med en annen forståelse. I trinn fire er funnene

ført tilbake til den sammenheng de ble hentet fra, og for å skape størst mulig nærhet til informantenes utsagn anvendes direkte sitater. Alle de fem informantene uttrykte sin personlig unike erfaring, og det er mine analyser av intervjuene som presenteres i «presentasjon av funn». Avslutningsvis og for best mulig å kunne besvare problemstillingen, vil det analyserte materialet og metode sammenfattes i en felles diskusjon.

4.6 Ethiske betraktninger

I forskning er det å forholde seg til etiske aspekter gjennom forskningsprosjektet, både før og under transkripsjon og analysearbeid svært viktig. Forskningsetikk slik Dalland (2013) beskriver denne formen for etikken er igjennom det en planlegger, gjennomfører og rapporterer i sin forskning. Dette for å ivareta personvernet, samt sikre troverdige forskningsresultater. Det er viktig å ivareta informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser forskningen kan ha for deltakeren.

Siden samtalen stort sett holdt seg innenfor tema, benyttet jeg i liten grad muligheten til å påvirke samtalen. I denne situasjonen som forsker er verktøyet jeg bruker intervjuet, og min søken etter informasjon blir derfor ingen samtale hvor vi deltar likt. Det er i hovedsak intervjueren som stiller spørsmål, og intervjupersonen som svarer. I min forskning var det viktig at alt av opplysninger som ble gitt ble anonymisert, og ikke var mulig å spore tilbake til den enkelte barnehage eller intervjupersonen. Jeg har fulgt de retningslinjer som gjelder forskning på masternivå. Ifølge Norsk senter for forskningsdata (NSD) er ikke oppgaven meldepliktig, da det hverken er direkte eller indirekte identifiserbare personopplysninger som skal registreres i forbindelse med prosjektet. Prosjektet omfattes ikke av meldeplikt når det ikke registreres personopplysninger (se vedlegg 2, NSD).

Det informerte samtykket beskrev undersøkelsens overordnede mål, hva det skulle brukes til og frivillighet. Samtykke fra intervjupersonene var at de møtte opp til avtalt tid, og ga ikke fra seg noen form for personopplysninger. Informantene fikk min kontaktinfo, og informasjon om at de når som helst kan trekke seg eller kontakte meg for andre spørsmål (se vedlegg 1, om samtykke). Et viktig faglig aspekt for meg var intervjupersonenes opplevelser, at erfaring og tanker kom frem under intervjuet. Ethiske betraktninger handler om mer enn å følge regler ifølge Dalland (2013). Forskeren må tenke igjennom hvordan mulige utfordringer i løpet av forskningsprosessen kan håndteres på en best mulig etisk måte. Etikken i forskning er mer en planlegging, gjennomføring og videre rapportering. Det å sørge for personvern og troverdighet av forskningsresultatene, er vel så viktig. Den makten som ligger hos den som intervjuer gjør at etiske dilemma kan oppstå i løpet av forskningsintervjuet. Klarer en å skape rom for åpenhet og trygghet, vil det være større sannsynlighet for nyttige og ærlige svar (Dalland, 2013). Om intervjupersonen blir usikker kan det hende at en ikke får noen svar. Å finne en god balanse mellom respekten for intervjupersonen og få mest mulig kunnskap gjennom intervjuet er intervjueren sin oppgave. Intervjueren blir involvert som person, og ansvarsfølelse og følsomhet for å handle etisk riktig blir forskerens oppgave. En er som forsker vitenskapelig ansvarlig for intervjupersonene og profesjonen, slik at forskningsprosjektet gir kunnskap som er av verdi og er verifiserbar.

For å sikre anonymitet og konfidensialitet av både barnehager og intervjupersoner, har jeg valgt å ikke kategorisere eller navnsatte barnehagene og informantenes sitater i analysen med fiktive navn. Dette innebærer at datamaterialet som brukes ikke skal kunne gjenkjenne deltakerne. Under intervjuet kommer ikke deltakerens navn frem,

ingen telefonnummer eller epostadresser er oppbevart. Under transkripsjonen har jeg brukt kun nummer en til fem på informantene. Lydfilene fra båndopptakeren inneholder heller ikke personopplysninger. Opptaket begynner i det informanten starter å svare på spørsmålene.

4.7 Generaliserbarhet, reliabilitet og validitet

Generaliserbarhet, reliabilitet og validitet er innenfor forskning svært viktig, og kan vise til hvor pålitelig og troverdig forskning er. Begrepene har vært lengst knyttet til kvantitativ forskning, men i dag brukes det også innenfor kvalitativt forskningsarbeid. Det brukes med ulike tilnæringsmetoder og terminologi (Dalland, 2013). Forskingen skal kunne etterprøves, og det må vises til hvilke metoder som er brukt til den kunnskapen som kommer frem. Analytisk generalisering kan være en vurdering om funnene er overførbare i forskningen til liknende situasjoner (Malterud, 2017). Å bruke begrepet overførbarhet beskrives av Malterud (2017) som en måte å gi ny innsikt andre kan nyttiggjøre seg av. For at kunnskap skal kunne deles er overførbarhet en forutsetning ifølge Malterud (2017).

Reliabilitet viser hvor pålitelig det innsamlede datamaterialet er. Kvalitative studier viser til, at det skal være den eksakt samme framgangsmåten slik at andre forskere kan gjenta. Dette gjøres ved at forskningsprosessen beskrives så presist som mulig. Kvalitative metoder kan likevel være vanskelig å etterprøve. Mye av årsaken til dette er den grad av fleksibilitet som i tilnærmingen tillater. Forskeren formes i samspill med informanten, og selv om to bruker den samme intervjuguiden er ikke garantien der at resultatet blir det samme. Et sentralt poeng er at troverdigheten svekkes dersom innhentet informasjon fra feltarbeidet sammenblandes med egne erfaringer og vurderinger.

Som leder i barnehage har jeg bevisst forsøkt å distansere meg fra egen rolle som leder for å ikke blande den sammen med forskerrollen. En slik sammenblanding kan svekke både påliteligheten og kvaliteten på hele forskningsarbeidet. Selv om jeg har vært bevisst min rolle er det også viktig å være bevisst på, at et slikt skille ikke vil være fullstendig vanntett. For å styrke reliabiliteten er det viktig at leseren er kjent med min posisjon i forskningsprosjektet. Malterud beskriver; «å validere er å stille aktive spørsmål om kunnskapens gyldighet- hva er dette gyldig om, og under hvilke betingelser?» (Malterud, 2017, s 192).

I forskning bør metoden en bruker gi en logisk representasjon til kunnskap hvor problemstillingen belyses. De fenomenene vi ønsker å undersøke skal vi som forskere beskrive og fortolke. Relevans, konsistens, begrensninger og muligheter for det vi samler oss om av versjon, skal avklare valideringen. Validitet handler om gyldighet, og om vi kan vi stole på at det vi har undersøkt presenteres som vitenskapelige funn, eller om vi har vi tro på den undesøkelsen vi har gjort (Malterud, 2017). I fenomenologiske studier er forskeren sett på som et viktig forskningsinstrument, og som kvalitetssikring av studien. Det er viktig å være bevisst sin egen subjektivitet som forsker. I en forskningstekst presenteres dette slik at leseren kan se analysene og tolkningene i perspektivet til forskeren. Forskeren må være bevisst, og reflektere over egen rolle på hvordan funnene i datamaterialet innvirker og påvirker når det presenteres. Min forskning har vært å intervju, transkribere, analysere og diskutere innholdet i intervjuene. Jeg har vært på jakt etter foreldres erfaringer og tanker om tilvenning for ettåringen i barnehagen.

Analysen er først og fremst deskriptiv, og den teoretiske rammen jeg har brukt for tematiseringen i min forskning har vært grundig vurdert. Det vil alltid være en risiko for feiltolkning i en slik forskning, men intervju av denne typen slik jeg ser det er pålitelig. Jeg tenker at funnene jeg har er valide, og at det informantene forteller har en relabilitet. Kommer nærmere tilbake til dette i diskusjonskapitlet. Overføringsverdien er for andre som har interesse for dette temaet. Datamaterialet og analysen har som mål å få frem drøftinger og tolkninger om hva foreldre har av erfaringer, og forventninger til barnehagen under tilvenning av eget barn. I metodekapitlet har jeg synliggjort forskningsprosessen, som også er med å kvalitetssikre en studie. Å generalisere i en kvalitativ studie alene, kan heller byttes ut med nytteverdi for andre, og brukbarhet for liknende situasjoner. Dette er ulike funn og prosesser hvor leseren har mulighet til å kjenne igjen egen praksis i det forskningen presenterer.

5 Presentasjon av funn

I dette kapittelet presenteres forskningsfunn på bakgrunn av det innsamlede datamaterialet fra de kvalitative intervjuene. Problemstillingen danner grunnlaget for analysearbeidet, og kategoriene er kommet frem gjennom mine analyser av transkripsjonene. Tilvenning er overordnet for analysen, og funnene presenteres i tre kategorier: 1) beskrivelse av tilvenning og foreldres generelle erfaring, 2) informasjon og forberedelse og 3) trygghet. Sitatene fra informantene brukes for å understøtte min analyse, der jeg ser viktige momenter for foreldre i tilvenning. I tillegg brukes også sitatene til å underbygge mulige konsekvenser for personalets rolle i tilvenning, slik min forståelse kommer frem i analysearbeidet.

5.1 Beskrivelse av tilvenningen og foreldres generelle erfaringer

Opplevelsen til informantene er å ha fått den barnehageplassen de ønsket, og det ser ut til at dette ikke er et tilfeldig valg. Det ligger en form for forventning om trygghet for seg selv og sitt barn i valget av barnehage. Enkelte av informantene hadde valgt denne barnehagen helt bevisst basert på tidligere erfaringer, omdømme eller andre foreldres erfaringer. Andre hadde valgt på bakgrunn av nærmiljø og skolekrets. En kan tenke at valg av barnehage handler om noe trygt for dem som foreldre da gjerne gjennom referanser fra andre foreldre. En av informantene beskriver valget av barnehage slik:

«Jeg valgte denne barnehagen her, fordi jeg har gått her selv og jeg har søstre som har gått i denne barnehagen her. Jeg kjenner til- eller noen av de som jobber her, jobbet her også når søstrene mine gikk her». Videre sier informanten: «det er den som er nærmest og- ja vi var fornøyde når vi gikk her».

Informantene beskriver rammen for tilvenning likt. De refererer alle til nytt av året er antall dager med tilvenning, og at de nå skulle bruke fem dager til tilvenning. Opplevelsen til informantene var «vi som gjorde alt» med barnet de tre første dagene, mens personalet i barnehagen hadde en observerende rolle. De to siste dagene var personalet og barn sammen, med foreldrene som observatører. Informantene viser ikke til noe særlig grad av forståelse for endringen i forhold eget barn gjennom sine beskrivelser. De opplever endringen som positiv, men beskriver ikke betydningen for eget barn. Foreldres forståelse av endringen på antall dager og betydningen av dette på lengre sikt for sitt barn, kommer heller ikke tydelig frem i analysen. Oppfattelsene av innholdet i endringer er rettet mest mot praktisk gjennomføring. Betydningen denne endringen kan ha for barnet både på kort og lang sikt reflekteres det ikke over blant informantene. En av informantene oppsummerer oppstarten:

«Jeg tror at tanken er at vi foreldre skal gjøre det i tre dager på rad, også blir barnet vant til å være her og skifte bleier og slikt ...»

Informantene viser til de samme beskrivelsene om hva barnehagen la vekt på under tilvenningen. De trekker frem faste rammer, trygghet, tilpasning til barnet, bruk av tid, og nytt av året oppstart og tilvenning i gruppe. En informant omtalte dette som «at barnehagen hadde noen nye prosjekter».

En av informantene beskrev denne opplevelsen slik:

«Vi skulle være der de første dagene, og det var veldig greit. Jeg har hørt om andre barnehager, som har mye kortere, du skal gå fra de mye fortere da. De var opptatt av å gjøre mest mulig- vi skulle ha hele omsorgsrollen de første dagene, også skulle de ta over etter hvert når vi begynte å gå ifra. Jeg syntes det var veldig greit slik. Vi fikk se litt hvordan ting fungerte, og fikk være sammen med henne»

En av de som hadde erfaring fra tidligere tilvenning i barnehagen beskriver dette:

«Vet ikke om jeg synes det var så veldig ulikt da»

En av informantene med erfaring fra familiebarnehage for sitt barn før oppstart i denne barnehagen, viser til at tidligere erfaring fra familiebarnehagen kan være av betydning for barnet. Erfaringer barnet og foreldrene har med adskillelse, ser ut som er av betydning for hvordan foreldre erfarer tilvenningen for sitt barn. Selv om informanten ikke opplever endringen med blant annet fem dager og tilvenning i gruppe særskilt for sitt barn, ser informanten det positive med endringen.

Informanten beskriver:

«Med at selv om vi drar så kommer vi tilbake igjen. Og jeg tenker at bare man er vant til den biten hjelper litt egentlig, jeg heier jo egentlig på den endringen som er gjort. Jeg tror det er lurt at man bruker litt mere tid, det er nytt og de skal skjønne hvilke behov de har, og skjønne det ene og det andre betyr».

Informantenes egne erfaringer fra tilvenning og beskrivelser, viser til at foreldrene gjør i stor grad et bevisst valg av barnehage for sitt barn. Samtidig trekkes barnehagens endring av praksis frem med flere dager og gruppe som positivt, selv om flere av informantene ikke helt ser den store betydningen for eget barn i endret praksis på lengre sikt. De beskriver endringene mest som praktisk, men trekker frem både tilvenning på barnas premisser, og at tidligere erfaring fra adskillelse mellom barn og foreldre er av betydning for tilvenningen.

5.2 Informasjon og forberedelse

Et av de gjennomgående funnene er foreldres ønske om informasjon i forkant av tilvenning. De har en forventning om informasjon om hvordan tilvenningsprosessen er planlagt for sitt barn, og deres egen rolle som foreldre i tilvenningen. Det ser ut som foreldrene er usikre på hvordan barnehagen legger til rette for sitt barn, og hva som forventes av dem som foreldre. Informantene viser til denne usikkerheten uavhengig av hvordan de beskriver eget barn, og tanker om oppstart for barnet. Denne usikkerheten kommer til uttrykk også når informantene viser til informasjon fra foreldremøtet før oppstart. Med utgangspunkt i det informantene beskriver kan det se ut som koblingen mellom forventningen til informasjonen, og forståelsen av informasjonen som er gitt i forkant er oppfattet ulikt av barnehage og foreldre. Selv om barnehagens personale ikke er intervjuet og kan bekrefte ulikheten, er informasjonen om forberedelse slik, at en kan tenke at intensjonen til barnehagen var annerledes. Agenda for foreldremøte var blant annet innhold i tilvenningsperioden, og teori om tilknytning. Informantene beskrev den nye tilvenningsperioden mer som noe barnehagen skulle gjennomføre i forhold til antall dager, og hva dette fikk av praktisk betydning for foreldrene. Barnehagen beskrev også voksenrollen i tilvenningen og betydningen av relasjonen voksen- barn med utgangspunkt i personalet. En av informantene beskriver tilknytning og forholdet mellom sitt barn og personalet i barnehagen:

«De har snakket om det i forhold til andre ansatte i forhold til vikarer og slikt at han fortsatt kan være litt skeptisk til enkelte og sånn. Det er ikke alle han går til om han er lei seg eller vil være til om han er lei seg eller vil bli trøstet av da. Samtidig så er det noen som han kan ha vært skeptisk til, men som etter et par dager er «best-buds» med og er helt der, men for noen så er det ikke det»

Barna til informantene hadde enten vært hjemme hos en av foreldrene, eller vært i familiebarnehage før oppstart. De informantene som hadde vært hjemme selv frem til oppstart beskrev tilvenning på barnets premisser. I dette legger informantene at barnet skulle få bruke tid og at det var i barnets tempo i forhold til trygghet. Tilvenningen opplevdes i stor grad likt hos informantene i forhold til trygghet, trivsel og omsorg for sine barn. Opplevelsen av å bli tatt vare på både for barnet og de som foreldre fremheves som viktig. De som hadde vært i familiebarnehage først, beskrev at barnet hadde blitt vant til rutiner i barnehagen og adskillelse fra dem som foreldre. En av informantene som hadde vært hjemme frem til oppstart beskrev tilvenning slik:

«De la veldig stor vekt på å bruke tid med han og jeg skulle føle det var trygt å dra», videre beskrev informanten «det var ikke gitt at på den datoen skulle du være borte så og så lenge. Det var hele tiden evaluering hvor er vi i forhold til prosessen, hva skal vi prøve ut i dag eller i morgen liksom slik at det føltes ikke som at det var satt kjempe klare rammer for hvordan vi skulle gjøre det, fordi det handlet hele tiden om hvordan ungen taklet det, hvordan det ble for de».

Informantene hadde ulike erfaringer i forhold til barnets reaksjoner ved oppstart i barnehagen. For noen gikk alt helt fint og for andre var det endringer i adferd. En av informantene beskrev endring hos sitt barn som følger:

«Merket det på henne når- i starten, eller hjemme etterpå, så var det mye mere kontaktsøkende eller mere mammadalt. Det merket vi. Kunne fort bli lei seg hvis jeg gikk i et annet rom og hun ikke så meg og, så var det nok en reaksjon på at hun hadde begynt da- ja».

Informantenes behov for informasjon før tilvenning er et funn som er interessant å se på i forhold til at de alle referer til foreldremøte i forkant. Selv om barnehagen har gjennomført foreldremøte med tema tilknytning, og informasjon om en ny måte å organisere tilvenning på, er ikke dette opplevd som tilstrekkelig for informantene. De er usikker for hva som venter dem ved oppstart i barnehagen for sitt barn, og dem som foreldre. Informantene viser til behovet for informasjon hva som skal skje for de som foreldre, barn og barnehagens rolle.

5.2.1 Forventninger

Usikkerheten foreldrene kjenner på sammen med en uavklart forventning, kan bli en konsekvens for personalet i tilvenning. Barnehagene har tilrettelagt med foreldremøte i forkant, og informantene refererer fra møte med tema tilknytning og trygghetssirkel. Informasjon om selve gjennomføringen av tilvenningen med forventninger til hva som skal skje disse dagene for barn og foreldre, kan se ut som ikke er oppfattet blant informantene i like stor grad. Dette med forventninger i forkant til de første dagene beskriver en informant slik:

«Jeg hadde forventninger om at barnehagen skulle ta imot oss, at de hadde- jeg er litt som liker struktur, så jeg var litt sånn hva vil du jeg skal gjøre? Hvor skal jeg være? Litt sånn hva er planen din? Jeg hadde forventet en slags plan- selv om jeg vet de kanskje

ikke satt og planla, men litt sånn ja- og forventet at de visste at jeg kom, at de hadde gjort klar plassene og litt sånn, at ting var på stell når jeg kom».

Flere av informantene hadde en forventning om at det var en plan ved oppstart. Informantene refererte ikke spesifikt til om denne skulle være skriftlig eller muntlig, men mer som forventning på hva som skal skje for foreldre og barn de første dagene i barnehagen. Usikkerheten som informantene opplever før oppstart, kan også være av betydning for barnet. En av informantene viste til tanker om at de skal tilpasse seg barnehagens rutiner og ikke motsatt.

De trente blant annet på nye rutiner for soving i vogn for barnet:

«Jeg var veldig spent, fordi barna er ikke like. Så forventningene at vi får informasjon om hvordan de vil ha det egentlig, fordi jeg hadde egentlig forventninger om at jeg skulle tilpasse meg på en måte, så vi jobbet litt med rutiner og at han skulle sove i vogn og slikt. Ja, jeg hadde egentlig forventninger om at de skulle forvente mer»

Foreldremøtet i forkant har hos denne informanten blitt oppfattet som at barna skal gjøre likt, og må tilpasse seg den nye situasjonen. Forståelsen av innholdet som er formidlet fra barnehagen om tilvenning i forkant, ser ut som er oppfattet noe ulikt for informantene.

Informasjon og forberedelse til tilvenning er viktige momenter for foreldre. De viser usikkerhet når dette ikke er avklart i forkant. Selv om barnehagene har hatt en intensjon om informasjon før oppstart, kan det se ut til at foreldres behov for informasjon ikke har samsvart med dette. Foreldrene trenger å forberede seg til overgangen for eget barn i barnehagen ved at de har tilstrekkelig med informasjon om hva som forventes av dem. De trenger informasjon om hva de som foreldre skal gjøre under tilvenning, og hva eget barn må eventuelt forberedes på før oppstart.

Informantene hadde forventninger til oppstarten både for seg selv og sin ettåring. En av informantene forventet at det skulle gå «knirkefritt», og en annen beskrev seg selv som «råstresset». Informanten som forventet det skulle gå knirkefritt, viste til at barnet alltid hadde vist veldig tillitt til de rundt seg. Adskillelse fra seg som foreldre og omsorgsperson ser informanten som uproblematisk for barnet. Kunnskapen om den følsomme hjernen og utviklingsstadiet for ettåringen virker som ikke tas i betraktning hos informanten. Det ser ut til at informantens forventninger til tilvenning for eget barn, kan mangle i kommunikasjonen med personalet i forkant. Det var ingen tanker om at det ikke skulle gå «knirkefritt», og ved oppstarten beskrev informanten dette:

«Når vi startet var hun mere påvirket av det enn det jeg trodde»

Forventningen om at dette skulle gå «knirkefritt» for barnet, ble for informanten en annen opplevelse enn det som var forventet. Informanten hadde ikke sett for seg denne situasjonen, og sier også at de ikke visste hva de gikk til. Forventningene til informanten er ikke i tråd med selve opplevelsen av tilvenningen for dem som foreldre. Informanten beskriver de første dagene slik:

«Jeg merket det at hun var mere oppmerksom på at- de første dagene når jeg ikke var der så lette hun veldig, men engang hun så meg da så begynte hun å gråte. Så jeg var litt overrasket over det egentlig»

Informanten som opplevde seg selv som utilpass i situasjonen, beskriver dette som «råstresset». Bekymringen for sitt barns avhengighet av dem som foreldre var synlig også under intervjuet når informanten fortalte om forventninger til tilvenning.

Informanten hadde også en tanke om at dette ble vanskelig for seg som forelder. Den av informantene som utrykte tanker om bekymring til situasjonen opplevde situasjonen som uavklart også i forhold til forventninger. Informanten beskriver dette:

«Jeg var helt ærlig råstresset. Kjempstresset for dette med barnehageoppstart, fordi jeg tenkte at han er veldig avhengig av meg, og at det kom til å bli helt grusomt å dra ifra han både for meg og han. Det kommer aldri til å gå og slikt. Jeg var veldig i tvil ja»

Informanten hadde en forforståelse av hvordan dette kunne bli for seg og barnet, og tolket barnets uttrykk med behov for avhengighet til seg selv. Den samme informanten beskriver at barnehagen var opptatt av å legge til rette for både barnet og informanten i tilvenningen. Utrykgheten informanten viser til, ser ut for å være tatt inn under tilvenning, og ikke avklart i forkant. Dette synes å se ut for skaper unødvendig bekymring for tilvenningen. Slik beskriver informanten:

«Det var veldig greit, det var veldig godt fordi at jeg var redd jeg måtte tvinge meg til å være her og at det bare ble skrikingen og hysteri og sånn at jeg skulle presse han til å bli her alene og sånn og sånn, så måtte han bare klare seg selv»

Informanten beskriver en del uro, og uavklarte forventninger før oppstart og tilvenning for sitt barn. Forståelsen av de første dagene i tilvenningen og barnets behov sett fra informantene, er ikke helt i samsvar med hva barnehagen og personalet faktisk gjør som informantene erfarer. En av informantene oppsummerte med at god oppstart var viktig, og at overgangen mellom mamma og barnehagen ikke måtte bli for stor.

Informanten beskriver:

«At om tilvenningen ikke hadde vært så bra som den var, så ser jeg for meg at denne høsten her kunne vært ganske mye mer brutal både for min psykiske helse skulle jeg til å si, men for guttungen også»

Informantene viser til at de også trenger å trygges på hva som skal skje, når de kommer til barnehagen og beskriver det som en forventning. Ikke tenker informantene bare at kontaktperson er bra for barnet, men informantene uttrykker også at kontaktperson er bra for dem som foreldre. Informantene beskriver adferden til barnet gjennom de endringer de ser. Barnas indre arbeidsmodeller er adferden foreldrene ser. En informant beskriver hva de ser av tegn på at barn har det bra i barnehagen:

«Voksne som er der, og gir rom og tid. Nok voksne til å se ungen ja. Så voksenrollen er forferdelig viktig».

Informantenes forventninger til personalet i barnehagen er gjennom deres beskrivelser, behovet for nok personal til å ivareta det enkelte barn. Flere av informantene trekker frem rammefaktorer som avgjørende for om det er nok og kompetent personal for ettåringen. Informantenes opplevelser er at personalet er av stor betydning for det enkelte barn og dem som foreldre.

Et gjennomgående funn blant informantene er forventningsavklaring før tilvenningen starter. Behovet for gjennomgang av forventninger mellom foreldre og barnehagens personale er med på å minske usikkerheten, og den uro foreldre har. I tillegg kan barnehagen som en konsekvens av dette komme tidligere inn med veiledning, og forberede foreldre bedre på hva som er normale reaksjoner for barn, ved blant annet adskillelse. Disse avklaringene i forkant om hva som forventes vil komme foreldre med og uten bekymring til gode, samtidig som barnehagen med sin kompetanse kan bistå barn og foreldre tidlig.

5.3 Trygghet

Gjennom intervjuene kommer opplevelsen av trygghet frem som et viktig moment i tilvenningen. Denne tryggheten handler om trygghet for barnet, men også trygghet for foreldre. Informantene trekker frem informasjon i forkant som trygghetsskapende for dem som foreldre. I tillegg trekkes tid til at barn og personal blir godt kjent under tilvenning frem som trygghet for barnet. Tilpasning for det enkelte barn gjennom bruk av tid sammen for foreldre og barn de første dagene, oppleves av informantene som å bli sett, og som igjen gir en trygghet for foreldre. Denne tryggheten kan sees å være avgjørende for barn og foreldre ved at informantene gjennom det ansvaret de hadde de første tre dagene ble observert av personalet. En informant trekker frem sin tanke om egen trygghet, og påvirkningen det fikk til eget barn:

«De la veldig stor vekt på å bruke tid, og at jeg skulle føle at det var trygt å dra. Jeg var veldig var på å gjøre det når det følte riktig for han da»

Informantene trekker frem opplevelsen av den daglige kontakten med barnehagen som bra, og at det er god kontakt. Hva som kjennetegner den gode daglige kontakten, kommer frem i analysen som mer uklart fra informantene. Faktorer som å bli sett både som foreldre og barn, og opplevd trygghet for sitt barn kan være av betydning.

Informantene viser til informasjonsdeling om sitt barn siden de så hverandre sist ved levering om morgenen. Det motsatte skjer når foreldrene kommer og henter i barnehagen, da forteller de om dagen til barnet for foreldrene. Informantene viser til denne samtalen som en del av den opplevde tryggheten for sitt barn i barnehagen. Når barnehagens personale forteller om hvordan dagen har vært oppleves det for informantene at deres barn er sett. Informantene trekker frem at de opplever personalet i barnehagen som god til å ta imot barna når de kommer, og at overgangen mellom hjem og barnehage oppleves trygg. En informant beskriver:

«Jeg har lagt merke til at de er veldig flink til å ta imot gutten min og det er jo det viktigste for meg, og det er hei (navnet), god morgen. Det setter jeg som mamma veldig pris på»

En av informantene setter ord på dette med en «*evaluering av prosessen*» før en drar fra barnet på morgenen. En informant beskriver sin forståelse av behovet for trygg havn og trygg base for utforskning:

«Ikke så mye under tilvenningsperioden, men det var et foreldremøte i forkant der vi snakket mye om tilvenning, og- det var rett før sommeren. Det med at tilknytning må lades opp, det med å sitte i fanget. Den trygghets sirkelen gikk de igjennom da.»

En av informantene beskriver at det har vært en forberedelse til tilvenningsperioden gjennom et foreldremøte med temaet tilknytning og trygghets sirkelen. Dette med å «må lades opp», og at det er en tilknytningsadferd som sees i utforskningen til barnet. Videre viser informantene at god tid i tilvenningen og en fast kontaktperson var viktig for at barnet skulle oppleve trygghet og bli sett. Informanten beskriver:

«Trygghetspersoner når vi ikke er der» og «en attityde som er veldig imøtekommende og positiv».

Kommunikasjonen mellom foreldre og barnehagens personale beskrives av informantene i stor grad som praktisk info. Informantene beskriver denne kommunikasjonen som rutinepreget og har mest fokus på mat, søvn og stell. Hva barna har gjort i løpet av

dagen er mer begrenset, og flere av informantene trekker frem at det ofte er de som må spørre personalet om innhold i dagen for sitt barn. Kommunikasjonen mellom foreldre og personalet om aktiviteter og behov for ettåringen oppleves som mangelfullt fra informantene, både som en trygghetsfaktor og kompetansedeling mellom barnehagen og foreldre. En informant beskriver dette med:

«Får ofte tilbakemelding på at han har spist greit og sovet greit, men kanskje ikke så mye av det som skjer rundt det da»

Erfaringene fra informantene om tid for samtale med personalet under henting oppleves likt. De opplever ofte at personalet er opptatt, slik at muligheten for samtale er vanskelig ved henting. Informantene beskriver også at det er ulike situasjoner som vanskeligjør kommunikasjon når de kommer. Personalet er ofte opptatt med barna, og det gir mindre muligheter til å gå ifra, for samtaler med foreldre. De ønsker alle oftere samtaler i hverdagen om mer enn søvn og mat, og flere av informantene initierer også selv behovet for samtale. Dette kan oppleves som et behov for trygghet for foreldrene om alt er bra for sitt barn. En av informantene beskriver:

«De gangene jeg ser de har tid, så vet jeg det ofte er hektisk i hentesituasjoner, det er mange som kommer på en gang. Så vet jeg det kommer en sånn månedsslutt der det står litt mer om hva de har holdt på med. Litt sånn generelt. Hvis jeg har levert han en morgen og jeg vet det har vært en litt tøff natt eller så spør jeg ofte. Hvordan har dagen egentlig vært? Har det egentlig gått greit?»

Opplevelsen til informantene om barnehagens evne til kontakt når det er noe ekstra, trekkes frem som positivt. Barnehagens evne til å trygge foreldrene ved at de vet de blir kontaktet om det er noe, ser ut som en viktig faktor i tilvenningen. Opplevelse av trygghet for de som foreldre ved denne kontakten, viste flere av informantene til. En av informantene beskriver kontakten slik:

«Jeg opplever den egentlig som ganske god. Jeg har et barn som har vært mye syk i høst slik at vi har hatt mye daglig kontakt. En ting er under levering, men også fortløpende i løpet av dagen også, så jeg opplever veldig god kontakt.»

Informantenes beskrivelser av et godt forhold mellom barnehagen og de som foreldre, er både opplevd i daglig kontakt, men også som kontakt utover dette når behovet for informasjon har vært tilstede. Foreldrekontakt igjennom det direkte møtet ved levering, beskriver informantene som informasjonsutveksling om hvordan det har vært i løpet av natten, og morgenen før en kom i barnehagen. Informantene ga inntrykk av at de opplevde trygghet på at de fikk informasjon både ved direkte kontakt, men også gjennom skriftlig dokumentasjon som oppslag, digitale meldinger og bilder.

Opplevelse av trygghet fremheves av informantene som et viktig moment i tilvenningen. Behovet for kommunikasjon for foreldrene med barnehagens personal oppleves som både positivt og utfordrende. Det positive er at kommunikasjonen dem imellom er bra, og oppleves som trygg, ved at de har erfart å bli kontaktet om det har vært noe. Likevel trekker informantene frem ønsker om kommunikasjon om hvordan barnet har det, og utvikler seg. Det kan se ut som at foreldrene har behov for noe tettere kommunikasjon og bekreftelser, enn det som faktisk er opplevd under tilvenning.

5.3.1 Trygghet for foreldre - trygghet for barn

Informantene viser til betydningen av barnets opplevde trygghet i tilvenningen, og hvor viktig dette ble for dem som foreldre også. Flere av informantene kjente selv på en indre uro for sitt barn, særlig om barnet gråt. Barnehagen oppleves som støttende for dem som foreldre når barna viser uro ved adskillelse fra dem som foreldre. Barnehagens bevissthet omkring behovet for trygghet til foreldrene kommer ikke frem i analysen, men informantene viser til handlinger fra personalet i barnehagen som skapte trygghet for dem som foreldre. Beskrivelsene til informantene fra tilvenning gir en indikasjon på trygghet for foreldre gir trygghet for barn. Informantenes erfaringer fra tilvenning og adskillelse, oppleves som oftest uproblematisk for både barn og foreldre.

En av informantene beskriver det slik:

«Han opplevde som veldig greit også opplevde vi også som veldig greit, fordi de gangene det ikke gikk så greit så fikk vi melding eller bilde eller sånn, mammahjerte klarte å slå litt saktere»

En annen informant trekker frem opplevd trygghet for seg slik:

«Det jeg ser da som mamma er måten de tar imot han på ... de er flinke til å spørre oss foreldre hvordan vi gjør det, hvis han er lei seg eller har slått seg eller. Hvordan vi trøster eller hvordan vi håndterer det der da».

Felles for informantene er at de generelt opplever at barnehagens personale ser det enkelte barn, men at de ikke vet helt hva de gjør konkret for at sitt barn opplever trygghet og trivsel. Beskrivelser av bli- kjent perioden er positiv, og den opplevdes som avgjørende for tryggheten til både foreldre og barn. Informantene viser også til et personale som er interessert i hva, og hvordan foreldre utøver omsorg og regulerer sine barn. Kontaktperson som barnehagen har valgt for den enkelte familie oppleves som betydningsfull for både foreldre og barn. Den gode relasjonen som etableres mellom foreldre og personal ser ut som en trygghetsfaktor for barnet. En av informantene beskriver dette som et «nært samarbeid». Opplevelsen av trygghet for informantene beskrives gjennom opplevd trygghet og trivsel hos sitt barn. Informanten beskriver:

«Han strekker seg etter de voksne, at han finner trøst hos dem. Ser når han akkurat har vært lei seg så ligger han på skulderen og holder rundt-akkurat slik han gjør hjemme med mamma og pappa. Han smiler og er glad og han bruker ikke å gå i døren, han springer jo fra garderoben nå bort til avdelingen. Han er bare halvannet år. Han viser det med hele seg»

Felles for informantene er behovet for individuell tilpassing for dem som foreldre og sitt barn. Kommunikasjonen rundt forventningen om individuell tilpassing, er fellesnevner for informantene. Informantenes erfaringer tilsier at informasjon og forventningsavklaring for den enkelte familie, kan sees på som en sammenheng også i forhold til opplevd utrygghet for foreldre. Erfaringene fra informantene på hvordan barnehagen faktisk la til rette for det enkelte barn, oppleves som en trygghet gjennom den relasjonen personalet og det enkelte barn fikk. En av informantene beskriver:

«Jeg synes de er flinke til å ta imot i den bli kjent prosessen da, og være litt sånn opptatt av mitt barn da, og hva som er viktig for han og oss begge to for den saks skyld når de har startet- og hva han trenger og hvordan vi kan gjøre det best mulig for han da»

Et av de gjennomgående funnene ser ut for å være at trygghet for foreldre gir trygghet for barn. Flere av informantene viser til denne sammenhengen, men de ser ikke dette helt selv når de deler sine erfaringer. Under flere av kategoriene kommer dette med trygghet frem som et viktig moment. Uavhengig av hva som er faktorer for trygghet, sees sammenhengen mellom opplevd trygghet for barnet, med foreldres egen trygghet.

5.3.2 Et fang å sitte i

Felles for informantene er personalets sin betydning for deres barn, og dem som foreldre. De opplever at barnet sitt blir sett og ivaretatt, og at de selv ser dette når de leverer barnet på morgenen, og henter på ettermiddag. Flere av informantene beskriver betydningen av den gode opplevelsen dem har i møte med barnehagen, og følelsen av at barnet har det bra i barnehagen. Informantene trekker frem behovene en ettåring har, og at personalet er gode på å se hva dem trenger. En informant beskriver dette med personalets betydning:

«Det er jo de praktiske tingene da. De basis-behovene da. Det grunnleggende, men også at de voksne er tilgjengelig for dem» videre beskrives følgende; *«at de prøver å forklare og, ja at det er tilgjengelig for dem, at de kan få et fang å sitte i»*.

Her viser informanten kjernen i det som de er opptatt av for sitt barns behov i barnehagen. Barnet får dekt basisbehov, men de blir møtt av et personal som evner et utenfra blikk i deres behov for å bli sett og forstått. Personalets involvering med barna kan gjennom informanten sees på som tilgjengelighet for barna. Informanten trekker frem tilgjengelighet som en viktig faktor betydningen personalet har. En av informantene beskriver:

«Veldig viktig med voksne som ser ungene, ser behovene deres, og som kan møte de på det de trenger da, på de ulike stadiene, og på de ulike følelsesplanene de har da».

Informantene er opptatt av hvordan personalet i barnehagen møter deres barn, og hvordan de blir sett med de behovene de har. Informantenes tanker om tilgjengelighet, og se barnets behov, er viktige faktorer for dem. Flere av informantene har beskrevet at *«bruk av tid»* til å bli kjent er en faktor, det samme er *«kvaliteten på den omsorgen som gis»*. En av informantene beskriver:

«Jeg ser han ofte får sitte på fanget når jeg kommer og henter han, og stryker på han. De der små tingene som varmer mammahjertet»

Opplevelse av trygghet for barnet beskrives av informantene ved at de ser sitt barn trives i barnehagen. Informantene viser til usikkerhet på hva barnehagen konkret gjør for at barnet skal oppleve trygghet, men de opplever sitt barn trygg gjennom den adferd og reaksjoner barnet viser dem som foreldre. En informant oppsummerer dette slik:

«Hun er veldig glad i de som jobber der, så jeg ser at hun søker jo til de når hun kommer i barnehagen og hun ville ikke gjort det hvis hun ikke var trygge på dem. De er flinke til å ta seg av henne når vi skal gå fra henne og hun kanskje reagerer, så- og da ser jeg at hun synes det er greit, så»

Videre sier informanten:

«De er alltid hvis jeg kommer og observerer litt før hun ser meg så ser jeg at de sitter- de er alltid veldig nær, de leker med henne og det er alltid noen på gulvet sammen med de»

Funn blant informantene er at deres barn blir sett, og at de opplever at barnet har tilgjengelig personalet sammen med seg. Dette gir informantene en opplevelse av trygghet, og deres behov for at barnet blir sett og forstått når de ikke er tilstede. Det å observere barnet sitt i tett relasjon med personalet, gir en god følelse for informantene om omsorg, trygghet og trivsel for eget barn.

5.3.3 Tillit

Som et overordnet inntrykk blant informantene, oppfattes barnehagen i den daglige kontakten med personalet som varm og gjensidig i kommunikasjonen. Dette uformelle samarbeidet gir forståelse og anerkjennelse for de oppgaver som er for foreldre, og for barnehagen. Informantene gir et inntrykk av et samarbeid preget av tillit. Ved behov kan det forekomme informasjonsutveksling der hvor utfordringer kan oppstå, eller drøftinger mellom barnehage og foreldre er nødvendig. Foreldre beskriver at barnehagen la vekt på trygghet og tilpasning til barnets behov, samt den relasjonen som oppstod i starten var avgjørende for opplevd trygghet både for barn og foreldre. Barnehagens samarbeid med foreldre ser her, gjennom informantenes beskrivelser, ut som at barnet trives i barnehagen, og får god omsorg. Informantene viser ikke til konkrete eksempler på hva barnehagen gjør, men har en opplevelse av at sitt barn trives og får god omsorg. Relasjonen som skapes, synes å gi trygghet i samarbeidet. En informant beskriver dette kort, klart og tydelig med få ord:

«- om det er noe sies det i fra da».

Informantene viser til at barnehagen tilrettelegger for hvordan de ønsker samarbeidet mellom hjem og barnehage i den daglige kontakten. Barnehagen har gitt informasjon om hvordan de ønsker eksempelvis levering på morgenen. Denne forventningen synes å være forstått likt hos informantene, og oppleves også på et vis trygt for både dem som foreldre og deres barn. En informant beskriver dette med:

«Da har jeg fått beskjed om at jeg skal levere han fra meg, også skal jeg si ha-det også skal jeg gå, og det har stort sett gått greit»

Et av funnene er at foreldre har tillit til barnehagen og personalet. De viser til et samarbeid og en kommunikasjon preget av gjensidighet. I dette forholdet skapes en relasjon som oppleves som tillitsfull fra informantene. Disse forholdene kommer frem som viktige momenter sett fra foreldrenes ståsted. Informantene ser barnehagen som en viktig samarbeidsarena om sitt barn endrer adferd. Samtlige informanter trekker også frem barnehagen som viktig for dem som foreldre, om behovet for eget barn skulle trenge ekstra oppfølging i kortere eller lengre perioder. Tilvenningsperioden ser ut til å ha gitt informantene positive erfaringer som foreldre, og en tillit til barnehagen om noe skulle oppstå for barnet. Foreldre ser barnehagen som samarbeidspartnere om barnet skulle endret adferd eller viste tegn på psykiske vansker. En informant sier:

«Hvis mitt barn plutselig kommer hjem og ikke er seg selv lengre så ville jeg ha snakket med barnehagen først, fordi det er der han er så mye».

Opplevelse av støtte og ivaretagelse viser informantene til om det skulle oppstå noe med barnet, eller de erfarer at barnet ikke har det bra i barnehagen. Informantenes erfaringer viser også til trygghet i forhold til kompetansen barnehagen har i personalet.

En informant sier:

«Jeg ser de ansatte tar veldig godt vare på dem. Så er det ekstra spesped `er her, det gjør meg litt trygg på at hvis det er noe så blir det fanget opp»

Informantene viser i stor grad tillit til barnehagen og personalet der. Det viser informantenes egne erfaringer og beskrivelser av opplevd tilvenning for sin ettåring. Barnehagen oppleves av foreldre som bra for sitt barn, og ingen av de uttrykker noen form for bekymring. Om det skulle oppstå utfordringer eller bekymringer viser informantene til barnehagen som en trygghetsfaktor, og et personale de har tillit til.

6 Diskusjon av resultater og metode

I dette kapitlet vil jeg presentere hovedfunnene fra resultatene i analysen, og diskutere disse opp mot problemstillingen samt tidligere forskning og teori. Hovedfunnene presenteres og diskuteres i to deler. Først ser jeg nærmere på hva som kommer frem som viktige momenter under tilvenning sett fra foreldrenes ståsted. For deretter å se på hvilke konsekvenser dette kan få for personalets rolle i tilvenning for ettåringen i barnehagen. Videre oppsummerer og drøfter jeg funnenes forskningsmessige og praktiske relevans. Avslutningsvis kommenterer jeg studiens styrker og svakheter.

6.1 Viktige momenter i tilvenning sett fra foreldre sitt ståsted

Foreldres valg av barnehage er en miljøfaktor slik transaksjonsmodellen (Sameroff, 2009) viser til. Arena som hjem og barnehage er i Bronfenbrenner sin økologiske modell (1979) et mikrosystem, og begge arenaene påvirker barnets oppvekstmiljø. Miljøet barnet er i både indirekte og direkte er av betydning for utviklingen (Sameroff, 2009). Dette viser til at barns utvikling påvirkes allerede ved valg av barnehage, og intervjumaterialet indikerer at foreldre gjør dette valget bevisst.

Informantene viste interessant nok til at barnehagens endrede praksis i forbindelse med tilvenning og antall dager, ikke hadde noe særlig betydning for sitt barn på lengre sikt. De trekker frem endringen som positiv med flere dager og tilvenning i gruppe, uten at de relaterer det til seg selv i særlig stor grad. Ser en dette opp mot studien til Ahnert et al. (2004) som viste at mødrene til barn med trygg tilknytning var lengre i barnehagen med sine barn kan også informantene og deres grad av sensitivitet til barnets behov, kanskje tyde på en trygg tilknytning i utgangspunktet.

Stern (2018) bruker begrepet *inntoning* i en intersubjektiv deling der foreldre og barn evner å dele følelser. En kan tenke at informantenes evne til vi- følelse med barnet er en viktig kvalitet i samspillet. Et viktig moment for foreldre er at tilvenningen er på barns premisser. Dette med seg selv som støtte til å tolke den intensjonelle mening, som ligger i det enkelte barns uttrykk. En refleksjon på dette momentet er om det er gitt at omsorgspersonen forstår barnets intensjon. Hvis den gjør det er det gitt at alle omsorgspersoner evner å tilfredsstille dette. Barn i ettårsalderen er observerende barn, og de viser sine intensjoner for å oppnå kommunikasjon (Trevathan, 1980). Om barnet med sine former for adferd viser sin intensjon, gitt at dette ikke oppfattes av omsorgsperson, er da kanskje momentet om tilvenning på barnets premisser ikke så lett å forstå betydningen av, for alle foreldre i tilvenning.

Intervjumaterialet indikerer at informasjon gitt fra barnehagens personale og foreldre er kanskje oppfattet ulikt i forhold til intensjon fra barnehagen, og forventningen fra foreldre. Barnehagen har lagt til rette for foreldremøte med blant annet teoretisk informasjon om trygghetsirkel og tilknytning. Ettersom barnehagen har endret praksis for tilvenning er det grunn til å tro at også informasjon om dette er forelagt informantene på foreldremøtet. Den lineære formen for kommunikasjon med sender, budskap og mottaker er i utgangspunktet et tydelig, enkelt og klart kommunikasjonsperspektiv (Eide & Eide, 2013). Denne formen for kommunikasjon for å forstå sosialiseringprosesser og interaksjon vil være å forstå den andres perspektiv i tråd med symbolsk interaksjonisme (Vaage, 1998). I praksis vil dette bety at personalet må evne å se seg selv fra utsiden når kommunikasjonen skal forstås fra foreldre sitt ståsted.

Informantene viser til en usikkerhet i forståelsen av hva som forventes av dem som foreldre, eget barn og barnehagens rolle under tilvenning. Informasjon om hva som faktisk skal skje, og hva som forventes av dem er et viktig moment for foreldre. I tillegg er det viktig for foreldre å vite hva barnehagens rolle er under tilvenning. Det kan se ut til at det er en sammenheng mellom forventninger som ikke er avklart mellom foreldre og barnehagens personale, og forståelsen av informasjonen som er gitt foreldre.

Forståelsen av informasjon, og forventningene foreldre har for seg og barnet, kan være av betydning for tilvenningen. Usikkerheten blant foreldre på hva som forventes av dem kan sees i lys av den generaliserbare andre, som beskrives som forventninger andre har til den enkelte (Vaage, 1998). Informantene viser til en forventning om en plan for tilvenning. Det samme indikerte også studien til Turunen (2012) ved kontinuitet i overgangen hjem barnehage, og der et godt foreldresamarbeid ble styrket gjennom individuelle planer. Informasjon og forventninger er viktige momenter for foreldre, og det ser ut som at foreldre også trenger å forberedes til hva som skal skje under tilvenning.

Flere av informantene hadde denne tilvenningen som første møte med barnehagen, og informantene hadde en opplevelse av å være i interaksjon med barnehagen med deres holdninger, verdier og væremåte. Den generaliserbare andre er i denne sammenheng barnehagen og andre foreldre og barn. Informantene viser til at de følger en bestemt væremåte for tilvenning. Det som er interessant med denne forventningen når en ser dette sammen med informasjon som informantene etterspør, er at dette kan også påvirke barnet i den grad foreldrenes usikkerhet ikke blir oppfattet av barnehagen. Foreldre hadde en oppfatning av at det var barnet som skulle tilpasse seg barnehagen, ved å endre på rutiner før oppstart. Dette kan påvirke barns utvikling, når miljøet med nye rutiner endres (Sameroff, 2009).

Datamaterialet viser variasjon i foreldres forventninger til eget barn og oppstart i barnehagen. Enkelte foreldre ser dette for eget barn som uproblematisk, og for andre foreldre er det en større usikkerhet for sitt barn. Med utgangspunkt i trygghets sirkelen med trygg havn og trygg base er opplevelsen til foreldre varierende i forhold til barns reaksjoner. Dette viser også funn blant informantene at barnet ikke reagerte slik dem hadde sett for seg på forhånd. Barnets følsomme hjerne i denne alderen (Hart, 2017) kan i mangel av emosjonell støtte fra foreldre, kunne oppleve utrygghet i barnehagen. Informantene beskriver egne barn med tilknytningsadferd som kontaktsøkende, og at de viser til utrygghet for eget barn gjennom gråt når eksempelvis de selv forlater rommet. Denne reaksjonen er helt naturlig når en ser på trygghets sirkelen og behovet for trøst. Barnets følelser kan bli overveldet av situasjonen barnet selv befinner seg i. Et barn som er mer kontaktsøkende kan ses i forbindelse med Bowlby (1969) sin beskrivelse av tilknytningsadferd. Barnets opplevelse er å holde seg nær omsorgsgiver. Å utforske omgivelsene er for barnet lettere om den foretrukne omsorgspersonen er i nærheten. Det kan ta tid for barnet å finne seg en sekundærtilknytning, og for barnet vil denne tryggheten kunne etableres etter hvert med personalet i barnehagen. Momentet med avklarte forventninger er viktig for foreldre før tilvenningen starter. Det ser ut til at dette ikke er noe foreldrene selv kan ta tak i, da informantene viser til en usikkerhet som skaper bekymring som barnehagen ikke er kjent med i forkant. Studien til Malsch et al. (2011) fra USA viser også at foreldre hadde behov for støtte i overgangen mellom hjem og barnehage. Selv om modellen er utviklet mer for barn med fare for utvikling av utfordrende adferd, har oppsummeringen i studien med et viktig moment; *forberedelse på hvordan de som foreldre kan være de viktigste personene i deres barns liv.*

Opplevelsen av trygghet under tilvenning trekkes frem av informantene som viktig moment for sitt barn. Selv om informantene kan vise til utfordringer i forhold til informasjon i forkant gitt av barnehagen, er den informasjonen de har fått beskrevet som trygghetsskapende for de som foreldre. Bratterud et al. (2012) har i sin studie sett på foreldres erfaringer, og eget barns opplevde trygghet og trivsel i barnehagen. Studien finner det samme som informantene i denne studien viser til. Trygghet er viktig for informantene for eget barn under tilvenning, og at denne oppleves også som i Bratterud et al. (2012), som barnets egen følelse av trygghet.

Informantene beskriver trygghet og tilknytning som en del av trygghets sirkelen. Den nederste delen i trygghetssirkelen representerer barnets behov når tilknytningsadferden er aktivert. Her beskriver informantene eget barns behov for regulering av følelser, og at de trenger trøst og beskyttelse. Hvordan informantene viser til overgangen til utforskning, altså fra tilknytningsadferd til utforskningsadferd er igjennom deres beskrivelse av relasjonen barnet har med personalet. Bowlby (1969) beskriver trygg tilknytning med samspillskvalitet mellom barnet og omsorgsperson.

Ved kommunikasjon og trygghet viser informantene også til kontakten de har ved levering og henting. Overgangen for ettåringen fra hjem til barnehage kan være sårbar, og studien til Drugli & Undheim (2012c) viser også til viktigheten av forventningsavklaring, og involvering av foreldre i barnehagen. Behovet for informasjon om barnet er viktig for foreldre. De har også et behov for å medvirke i tilretteleggingen noe som også rammeplan for barnehagen (2017, s. 29) beskriver som: «å medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet». Ikke alle informantene har en opplevelse av å medvirke. En kan tenke at den nye livssituasjonen blir lettere også for barna ved en større grad av involvering fra foreldre. Man kan se dette i en sammenheng med små barns behov for forutsigbarhet, stabilitet og trygghet for å ha det bra.

Et annet moment som informantene trekker frem, er behovet for informasjon fra barnehagen om annet enn praktiske beskjeder som mat, søvn og hva barnet eventuelt mangler. Flere av informantene trekker frem behov for mer informasjon om hva barnet har hatt av opplevelser og aktiviteter i løpet av en dag. Dette samsvarer også noe med hva Wolf (2018) fant i sin studie. Der var også foreldres erfaringer at læring var fraværende som tema, i kommunikasjonen med personalet ved levering og henting. Med dette som utgangspunkt kan en tenke at foreldre ønsker mer informasjon om eget barns utvikling når de er i interaksjon med personalet i barnehagen.

Som en refleksjon kan en tenke at tryggheten informantene viser til som viktig for seg, også er av betydning for barna. Man kan se betydningen av trygghets sirkelen også for foreldrene, der personalet er som hendene i sirkelen. Datamaterialet viser behovet for trygghet, men også støtte til foreldrene når barnet er i gang med utforskning under tilvenning. Intervjumaterialet indikerer at individuell tilpassing for barn og foreldre skaper trygghet. Dette oppleves av informantene som en tilrettelegging for barnet, og en trygghet som skapes for barnet i relasjon med personalet. Dette kan igjen se ut som får direkte betydning for foreldres trygghet. Familiene må møtes individuelt ut fra det informantene beskriver. Forståelse og forventninger kan bidra til misforståelser i samarbeidet. Foreldre kan bli usikre i møte med barnehagen og hva som forventes av dem.

Transaksjonsmodellen (Sameroff, 2009) viser til elementer som robusthet og sårbarheter for barnet som også virker inn på samspillet med miljøet. Beskyttelse og risikofaktorer i hjemmet eller barnehagen blir først synlig når det er de voksne som utgjør en risiko eller

en beskyttelse for barnet. Intervjumaterialet indikerer en tillit til barnehagen og personalet. Dette kan være en beskyttelsesfaktor for barnet. Barnehagen kan ha stor betydning i barns utvikling, og både utviklingspsykologien og transaksjonsmodellen (Sameroff, 2009) viser til at de komplekse interaksjonene påvirker barn ulikt. Gjennom barnets individuelle utviklingsløp har det både beskyttelse og risiko i sitt miljø (Sameroff, 2009).

6.2 Konsekvenser for personalets rolle under tilvenning for ettåringen i barnehagen

Informasjon, forventningsavklaringer og trygghet for både barn og foreldre er viktige momenter for foreldre under tilvenning. Informantenes erfaringer fra tilvenning viser til noe usikkerhet. Datamaterialet viser ikke til at denne usikkerheten er noe barnehagen er kjent med. Ingen av informantene referer til at de har meddelt denne usikkerheten til barnehagen. Hva har jeg så funnet som kan ha betydning for personalets rolle i tilvenning for ettåringen i barnehagen?

Det første jeg vil belyse er om det er en implisitt fagkunnskap i barnehagen, og hvordan dette er kvalitetssikret som forstått blant foreldre. Hvordan er intensjonen bak foreldremøtet i barnehagen mottatt av mottaker som er foreldre. Selv om en med kritisk blikk kan se på antallet informanter i studien med denne forståelsen, gir det en indikasjon på om informasjonen er den rette for foreldre. Stern (2004) beskriver det å lese andres følelser, tanker og intensjoner som krevende. Dette er like gjeldende mellom barnehagen og foreldre som det er at omsorgsgiver skal finne mening i barnets uttrykk, og at dette involverer en tolkning. Dette farges av en forforståelse som også barnehagen kan ha på lik linje med omsorgspersonen overfor barnet. Forståelse av foreldremøtet kan fra barnehagens perspektiv sees på gjennom symbolsk interaksjonisme, ved å ta den andres perspektiv. Oppfattelse av seg selv og andre endrer vi etter hvem vi samhandler med (Vaage, 1998). Barnehagen har kanskje ikke sett foreldres perspektiv i forståelsen om hva dette betyr for dem under tilvenning.

Forventningsavklaring er ikke funn i datamaterialet, og er en viktig faktor for personalet å følge opp som en direkte konsekvens av informantenes erfaring og ønske. Usikkerheten som informantene også viser til, vil kunne bli noe dempet om avklaringer på roller og oppgaver tydeliggjøres i forkant. Det er barnehagen som skal tilrettelegge for foreldresamarbeidet og sørge for god dialog med foreldre (Rammeplan for barnehagen, 2017). Samarbeidet mellom barnas hjem og barnehagen er et samfunnsmandat barnehagen har.

Det som kan være interessant å se på er funnene om hvordan informantene i denne studien viser til tilvenning på barnas premisser slik de har erfart det, og ikke hva som er formidlet til informantene i forkant. Informantene viser til endringen for sitt barn gjennom en større medvirkning til egen tilvenning for barn og foreldre. Studien til Bratterud et al. (2012) viser også at foreldre er opptatt av at barna skal få medvirke i barnehagen. I dette vektlegges det at barna skal bli sett og hørt. For personalet i barnehagen blir konsekvensen av denne erfaringen til foreldre at tilvenningen i større grad skal tilpasses det enkelte barn. I praksis vil det bety at det ikke er en gitt struktur med eksempelvis antall dager som gir tilstrekkelig trygghet, men mer når barnet viser at overgangen mellom hjem og barnehage er trygg for seg. Konsekvensen for personalet under tilvenning kan utfordres med hvordan en skal kvalitetssikre på best mulig måte, om foreldre utfordres med å se barnets intensjon, og barnets behov for støtte, trøst og regulering. Dette er funn som kan få signifikante konsekvenser for personalet i

barnehagen om en generaliserer dette med forståelse av barnets intensjon for flere foreldre.

Når det gjelder forventninger er det noe som er gjennomgående i datamaterialet fra informantene. Når forventninger ikke er avklart, viser flere informanter til usikkerhet. Det er ikke bare forventninger på hvordan de som foreldre skal forholde seg under tilvenning, men også personalet i barnehagen. I tillegg kan sårbarheter innvirke på samspillet mellom barn og miljø. Utviklingsprosessen til barnet kan bli påvirket av balansen mellom beskyttelse- og risikofaktorer i og rundt barnet. Gjennom elementer i transaksjonsmodellen vil barnets sårbarheter eller robusthet kunne virke inn på dette samspillet enten det er i hjemmet eller barnehagen (Sameroff, 2009). Informantene viser til situasjoner der de opplevde usikkerhet i forhold til roller og hva som var forventet. Det kan være en risikofaktor for barnet om foreldre ikke er trygg på hva som forventes av dem. Som en konsekvens for personalet kan dette føre til endret praksis av informasjon på generell basis. Skal en imøtekomme informantens behov for individuell tilpassing, vil det kanskje kreve større endringer for personalet i barnehagen og få avklart disse forventningene. Dette behovet om individuell tilpassing kan også støttes av forskningen til Kvistad & Søbstad (2005). Den viser til at foreldres involvering i barnehagen, påvirker barnehagens kvalitetsarbeid. Ser en på disse to faktorene med forventningsavklaring og foreldreinvolvering, kan det sees som en kvalitetsindikator for tilvenning. Det vil ikke bare under tilvenning få konsekvenser for personalet i barnehagen, men også behovet for tid og forberedelser i forkant vil ha betydning. Barnehagen vil kunne utgjøre en kompensere relasjon, og ha en beskyttelsesfaktor om personalet i barnehagen innehar de relasjonelle kvaliteter små barn trenger. I motsatt fall er det barnehagen som utgjør en risiko for små barn, om det er utilstrekkelig kvalitet på tilbudet i barnehagen.

Et annet viktig funn er trygghet for barn, men vel så viktig trygghet for foreldre. Det kan se ut som en sammenheng mellom trygge foreldre - trygge barn, og at dette er en implikasjon, altså en konsekvens for barnet at foreldre opplever trygghet til barnehagen. Dette gir barna en opplevelse av trygghet som også informantene beskriver de ser sine barn har i barnehagen. Denne opplevde tryggheten ser foreldre når de er i barnehagen. Informantene er opptatt av relasjonen med personalet i forbindelse med levering og henting i barnehagen, og det samme viser forskningen til Bratterud et al. (2012). Følelsen og opplevelsen av trygghet informantene viser til, samt behovet for en god relasjon med personalet synes å være et viktig moment for trygg tilvenning for ettåringen. Det får en direkte konsekvens for personalet; at foreldre også har behov for tettere oppfølging under tilvenning. Foreldre trenger å trygges på sin og barnehagens rolle. I tillegg trenger foreldre selv å observere eget barn i barnehagen for å få bekreftelse på trygghet. Personalet har med rammeplan for barnehagen (2017) en forpliktelse til relasjonsbygging med foreldre. Det skal på best mulig måte legges til rette for det, enkelte barn, men også barnegruppa. Det er igjen en direkte konsekvens for personalet, med ansvar for etablering av relasjon og trygghet for foreldre.

Datamaterialet indikerer i denne studien at tilliten til barnehagen fra foreldrene er opplevd som stor. Den kommunikasjonen og interaksjonen som er mellom informantene og barnehagen kan sees i sammenheng med tillit og symbolsk interaksjonisme (Vaage, 1998). I denne teorien er mennesket både aktivt som subjekt og observerende som objekt. Omformulert til praksis vil personalet være det aktive subjekt og foreldrene som det observerende menneske. I dette skapes tillitt fra foreldrene til personalet som observeres sammen med barnet, hvor en både ser omsorg, trygghet og tillit. Dette blir en form for speiling og sosial interaksjonisme (Vaage, 1998).

6.3 Oppsummering og praktisk relevans

Problemstillingen som ligger til grunn for denne masteroppgaven, stiller spørsmål om hva som kommer frem som viktige momenter fra tilvenning sett fra foreldres ståsted. I tillegg har jeg sett på hvilke konsekvenser disse momentene kan få for personalet under tilvenning for ettåringen i barnehagen. Jeg har oppsummert dette innenfor viktige momenter for foreldre og mulige konsekvenser for personalet. Funnene gir da sett fra foreldres erfaringer en indikasjon på; tilvenning på barns premisser med seg selv som støtte for eget barn. Foreldre trenger informasjon i forkant om hva som skal skje når de kommer til barnehagen. Videre er de også opptatt av barnehagens rolle under tilvenning. Foreldre trenger avklarte forventninger og forberedelse til tilvenning, både for dem som foreldre og personalet. De er opptatt av opplevelsen av trygghet for sitt barn under tilvenning, og ønske om medvirkning i tilretteleggingen for barnet. Foreldre viser til ønske om informasjon om barnet utover mat og søvn i hverdagen. De ønsker mer informasjon om barnets innhold i dagen og status for utvikling. De er opptatt av en individuell tilpasning for barn, og at dette skaper trygghet for foreldre. Foreldre har en opplevelse av tillit til barnehagen og personalet.

Informasjon som er gitt i forkant, er denne gitt som en fagkunnskap som implisitt kun forstås av personalet i barnehagen, eller er det andre forhold som spiller inn for informanten og forståelse av innhold. Hvordan kan eventuelt personalet kvalitetssikre at informasjon og forståelse er utfra hensikten til barnehagen. Hvordan vil eventuelle forventningsavklaringer mellom foreldre og barnehage på hva som skal skje under tilvenning kunne gjennomføres, og hva inneholder de ulike rollene av oppgaver.

Momenter fra foreldre viser til behovet for individuell tilpasning for barnet med foreldre i tilvenningen uavhengig av antall dager, og når barnet er klar og opplever trygghet. I tillegg kan det se ut som det er et behov for å kvalitetssikre på best mulig måte der foreldre utfordres med eget barns intensjon, og bruk av trygghets sirkel. Foreldre viser også til momenter som vil kreve tilrettelegging for forventningsavklaringer i forkant av tilvenning på individnivå. De viser til behov for tettere oppfølging under tilvenning, og et behov for å observere eget barn for egen trygghetsbekreftelse. Foreldrene ønsker også at personalet legger til rette for god relasjon og trygghet for dem som foreldre. Det kan se ut som en konsekvens, økt bevissthet fra personalet i rollen under tilvenning, og det å kunne dele med seg kunnskap som støtte i foreldrerollen under tilvenning.

Som nevnt under tidligere forskning i oppgaven er det forsket lite på foreldres erfaringer. Fra tilvenning for ettåringen i barnehagen er det ikke funnet studier. Dette innebærer at vi vet lite om hva foreldre legger vekt på i utgangspunktet, og hvordan de ser sin egen rolle i tilvenning. Forskingen til Ahnert et al. (2004) viser til at barnets signaler på trygghet for seg selv er sett på i forhold til lengde på tilvenningen og mødrenes grad av sensitivitet. Blant informantene i denne studien er tilvenning på barnets premisser sett på som viktig. Disse funnene fra to ulike studier kan sees på som sentral i forhold til kunnskap om trygg tilknytning og tilvenning. Vi vet da lite om hva som vil være konsekvenser av utrygg tilknytning og tilvenning. Dette gjelder ikke bare for norsk forskning, men også internasjonal forskning.

Oppsummert kan funnene i denne masteroppgaven belyse noe av det som tidligere forskning ikke har belyst; foreldres erfaringer med ettåringen og tilvenning. Funnene kan gi en innsikt i hva foreldre har erfart og tanker for tilvenning, og hvordan dette kan få konsekvenser for personalet i barnehagen. Funnene kan ha relevans, ikke bare fordi det er lite forskning på feltet fra tidligere, men også fordi de fleste ettåringene har oppstart i

barnehage og foreldre har en helt avgjørende rolle i samarbeid med barnehagen for de minste barna. Videre kan funnene i denne masteroppgaven bidra til at vi i større grad forstår samarbeidet med foreldre i tilvenning, hva det innebærer, hva det bygger på, og hvilke konsekvenser dette kan få for personalet i barnehagen.

Hvordan kunne resultatene ha blitt, om jeg hadde valgt informanter fra eksempelvis familiebarnehager, eller en barnehage som ikke har hatt samme fokus på tilvenning. Den samme refleksjonen gjør jeg meg også i forhold til foreldresamarbeid og tilvenning i små barnehager sammenlignet med store barnehager. Funnene har sine begrensninger og analysen er basert på intervju av fem foreldre. Dette betyr at funnene kan gi svar på viktige momenter sett fra erfaringene til foreldre, og hva dette kan gi av påvirkning for barnehagene, men de er ikke egnet for statistisk generalisering. Flere av funnene i oppgaven kan derfor være interessant å gå videre med, basert på en mer kvantitativ tilnærming. Problemstillingen er belyst utelukkende gjennom intervju med foreldre, og barnehagens personale er dermed ikke belyst. For å få et større bilde av tilrettelegging på barnets premisser i tilvenning bør også forskning involvere perspektivet fra barnehagens personale.

6.4 Metodediskusjon

Metodiske og forskningsmessige valg i forbindelse med denne studien var med utgangspunkt i begrepene relevans, refleksivitet, reliabilitet og validitet. Jeg har stilt meg spørsmålet om min studie og mine funn kan ha relevans for barnehagene og fagfeltet. Er temaet interessant nok, og har det overføringsverdi? Om dette kan være gjenkjennbart og ha en verdi for fagfeltet er opp til leseren å vurdere, men jeg har vært bevisst dette i hele min forskningsprosess. Mitt kritiske forskerblikk og mine holdninger til eget forskningsprosjekt handler om refleksivitet. Dette er en kvalitetssikring av arbeidet frem til et avsluttende produkt. For at prosessen skal føre til noe annet enn det jeg på forhånd tror, tenker eller tar for gitt, må jeg ha et åpent sinn med tanker om uventet innhold. Refleksivitet handler om en aktiv holdning, og dette har vært viktig for meg i mitt arbeid. Valgene jeg har tatt underveis har vært med kritisk blikk.

Validiteten i forskningsprosjektets materiale kan sees på som gyldigheten materialet bygger på. Dette knyttes til ulike kvaliteter ved undersøkelsen som intervjuguide, selve intervjuene og analysen av det innsamlede materialet. De konklusjoner som er basert på det innsamlede materialet knyttes til grad av validitet. Det samme gjelder også relevans og nærhet til det en studerer (Dalland, 2013). Egen refleksjon i forhold til validitet er med mitt utgangspunkt som barnehagelærer og leder i barnehage, og min forforståelse på tilvenning i barnehage med foreldres erfaringer. Jeg valgte også å forespørre barnehager jeg visste hadde et søkelys på ettåringen, og tilvenning i barnehagen. Dette kan være kritikk til forskningen i forhold til at jeg ikke hadde valgt barnehagene tilfeldig, og kunne ha fått andre erfaringer og forventninger med andre barnehager. Det positive med de valgte barnehagene, er at de erfaringene foreldre beskriver er i tråd med nyere styringsdokumenter og medvirkning for foreldre. Men det viser også her behov for informasjon, forventningsavklaringer, trygghet og større grad av medvirkning til tilvenning for eget barn.

Jeg har vurdert mulige utfordringer knyttet til validiteten i prosessen ved den nærheten til det jeg forsker på og min forforståelse. Jeg har stilt meg spørsmål om min egen påvirkning i prosessen. Det ble derfor ekstra viktig for meg at det ikke skulle være noen form for påvirkning fra meg før selve intervjuet. Det å ikke ha noe kontakinfo eller samtaler før intervjuet kan bidra til å gi en større validitet til selve utvalget av

informanter. Min oppfattelse og forforståelse av foreldrenes tanker og forventninger til tilvenning er basert på min erfaring. Motivasjonen for å gjennomføre dette forskningsprosjektet, er drevet av de erfaringer jeg har med meg fra eget fagfelt. Den interne validiteten i forskningsprosessen påvirkes blant annet av de spørsmål som stilles i intervjuguiden, og den informasjon informantene meddeler. Dette sier noe om de dataene som er samlet inn gir noe treff for det mål vi har å undersøke i forskningen (Dalland, 2013).

Spørsmålene jeg stilte i intervjuguiden inneholdt en del om psykisk helse. Dette ble et for abstrakt begrep. Jeg skulle stilt spørsmålene i en annen form. Det ble for overordnet, generelt og lite relatert til erfaringer for foreldre. Ser i ettertid at interessen for tema psykisk helse og små barn var årsaken til spørsmålene, men ble for omfattende i problemstillingen når fokuset er på foreldres erfaringer i tilvenningen. Jeg kunne blant annet ikke si noe på foreldre sin kunnskap om små barns psykiske helse og tilvenning, utfra slik jeg stilte spørsmålene. Informantene svarte på det som jeg spurte om, men jeg fikk ikke tak i deres erfaringer som var mitt anliggende i problemstillingen.

Den eksterne validiteten sees på som hvor overførbart mitt arbeid er i andre sammenhenger, og den betydning det har utenfor mitt forskningsprosjekt (Malterud, 2017). I denne typen validitet er betydningen av konklusjonen, og om den gir mening i likhet med arbeid som er utført innenfor samme tema (Dalland, 2013). De temaene og konklusjoner en kommer frem til må være forståelig for andre lignende fagfelt. I forhold til ekstern validitet er også antall informanter vesentlig. Jeg hadde mulighet til flere enn fem, men erfarte tidlig at de erfaringer og refleksjoner informantene hadde samsvarte og hadde likheter. En reflektert holdning til oppnådd metning i det innhentede materialet, og om en får det en ønsker ut fra intervjuene er av betydning for den eksterne validiteten (Malterud, 2017). Overføringsverdien for meg har vært viktig, samtidig som at jeg fikk nok dybdeforståelse for min problemstilling.

Relevans er i ethvert forskningsprosjekt av vesentlig betydning. Om arbeidet man har frembragt, inneholder ny kunnskap. Hva har man sett av nyanser i tidligere forskning og perspektivtenkning i forhold til fenomenet. Som forsker trenger man derfor å få oversikt over tidligere forskning, samt litteratur for det aktuelle temaet (Malterud, 2017). I mine litteratursøk har jeg funnet få studier der foreldres erfaringer og tilvenning er en kombinasjon. Forskingen er svært begrenset og dreier seg i stor grad om perspektivet sett fra barnehagens erfaringer og behov.

Teorigrunnlag og tidligere forskning for oppgaven er innhentet etter veiledning av bibliotek for medisin og helse ved St. Olav hospital. I litteratursøket delte jeg søkeordene opp i hvem; ettåringer og foreldre, hva; barnehage, og resultat; tilvenning. Følgende søkeord som jeg har brukt; «tilvenning», tilvenning i barnehagen», «tilvenning og tilknytning», «tilvenning og foreldre», «foreldresamarbeid», «foreldreerfaringer» og «foreldre i møte med barnehage» både på norsk og engelsk har ført til lite treff som omhandler foreldres erfaringer i tilvenningsperioden. Mye av litteraturen har tilvenning og barnets behov, og kvalitetsindikatorer i barnehagen som beskrivelser for ettåringen og barnehagen. Jeg søkte tidlig i oppgaven etter «tilvenning og psykisk helse», da dette var en del av min problemstilling. Jeg fant lite på foreldres erfaringer i tilvenning, og sammenhengen med psykisk helse for ettåringen. Litteraturen og forskning viser endel til risiko og beskyttelsesfaktorer. Jeg vurderte derfor at mine spørsmål til informantene og litteratursøk gjorde det vanskelig å fortsette forskningen med søkelys på konsekvenser for barna i forhold til psykisk helse og tilvenning.

I tillegg til litteratursøk gjort ved biblioteket har jeg benyttet litteratur tilknyttet masterstudiet i barn og unges psykiske helse, og litteratur relatert til barnehage. Jeg har i teorigrunnlaget valgt litteratur som både bygger på kvantitativ og kvalitativ forskning.

Selv om min oppgave er i et kvalitativt design og mitt ønske er å få en mest mulig gjengivelse av fenomener og hendelser, er noe av litteraturen relevant fra kvantitativ forskning. Det har vært viktig for meg å vise til at erfaringer og forventninger fra foreldre er lite belyst i forhold til foreldres betydning for barns utvikling. At forskningsarbeidet er gjennomiktig og troverdig er med å sikre kvaliteten på arbeidet (Dalland, 2013). Åpenhet og bevisstgjøring av de vurderinger og valg som jeg har tatt i arbeidet, har forhåpentligvis vært styrkende for helheten i arbeidet.

7 Konklusjon

Som beskrevet i innledningen gikk i 2018, 83,5% av alle ett og to åringer i norske barnehager. Tilknytningsmønsteret regnes da som etablert når de begynner i barnehagen, og de individuelle forskjellene i tilknytningens kvalitet er i forhold til om barnet er trygt eller utrygt i tilknytningsforhold. Dette vil da i møte med tilvenning i barnehagen stille noen forventninger både fra barnehagen og samarbeidet med foreldre. I denne studien har jeg sett nærmere på erfaringene til foreldre fra tilvenning for sin ettåring. På bakgrunn av mine intervjuer med fem foreldre, har jeg undersøkt hva de har av momenter som kommer frem som viktige for dem som foreldre. I tillegg er det interessant å se hva dette kan få av konsekvenser for personalet i barnehagen.

Tilvenning i barnehagen er lite belyst som tema i forskning på barnehager, og selve begrepet har derfor ikke et avklart innhold. Resultatene i denne studien viser til viktige momenter fra foreldre som handler om informasjon, forventningsavklaringer og trygghet for både barn og foreldre. Videre viser resultatene at mangel på kommunikasjon for avklaringer skaper utrygghet blant foreldre. Resultatene indikerer at forståelsen av informasjonen som barnehagen har gitt i forkant av tilvenning ikke helt er forstått etter barnehagens hensikt. Variasjonen i oppfattelse av informasjonen får betydning for hvor mye foreldre må trygges på hvordan dette skal gjøres før barna klarer å etablere trygghet i barnehagen. Eksempelvis vil avklaringer av forventninger til rollen som foreldre og personal under tilvenning være av stor betydning for barnet, men også trygghet for foreldre.

Usikkerheten som foreldre viser til påvirker barnet i større grad enn det informantene viser bevissthet for. De beskriver barnets adferd, og i tråd med trygghets sirkelen trenger barnet å bli møtt med både utforskning, trøst og beskyttelse. Videre vil tydelige avklaringer kunne redusere usikkerhet også til foreldrene. Tryggheten foreldre opplever til barnehagen ser ut til å ha innvirkning også på barnets trygghet under tilvenning. Foreldres følelse av at dette er nytt og deres beskrivelser av barnets behov, gjøres gjennom observasjon av trygghet og omsorg.

Erfaringene fra informantene og deres momenter skaper også noen forventninger til personalet i barnehagen. Spesielt dette med forståelse av kunnskap og ettåringens behov ser ut for å være en mulig konsekvens en bør reflektere nærmere over. Denne usikkerheten blant foreldre handler kanskje ikke bare om uavklarte forventninger, men også utfordringer med forståelse av kunnskaper sett fra foreldres ståsted. Resultatene gir forholdsvis klare signaler på behovet for individuell tilpasning og trygghet både for barn og foreldre. Det er interessant å se at erfaringer fra foreldre i barnehager med utvidet fokus på tilvenning også beskriver en situasjon for seg og barnet som krever enda tettere oppfølging, enn det som faktisk er gitt. Utrykket: «På barnets premisser» inneholder så mye mer enn individuell tilrettelegging. Det innebærer også behovet for kunnskap der hvor foreldre og kanskje i enkelte tilfeller; i barnehager, også utfordringer med å følge barnets signaler og tolke dette til en mening. For de fleste barn er det en berikelse med bånd til andre voksne enn sine foreldre og barn. Relasjonen mellom barn, foreldre og personalet må derfor ikke være bygd på tilfeldigheter.

Hva kan denne forståelsen bidra med i forhold til videre forskning? Jeg tenker behovet for å se enda nærmere på de bånd som knyttes mellom foreldre og barnehage og kvaliteten på denne relasjonen, da jeg ser det kan være av betydning for ettåringen og

tilvenning i barnehagen. I tillegg kan det forskes mer på indikatorer for tilvenning, samt de ulike rollene og relasjonene som etableres. Hva kjennetegner personalet som skaper trygge foreldre og trygge barn i tilvenning for de minste barna i barnehagen?

Den generelle praksisen for tilvenning i barnehage, er ikke slik den praksisen som beskrives i denne studien. De fleste barnehager har i dag fortsatt begrenset med antall dager. Denne praksisen er kanskje i ferd med å endres gjennom innhold i styringsdokumenter (Rammeplan for barnehagen, 2017) og pågående forskning som «Liten og ny i barnehagen» (Folkehelseprosjekt i Trondheim kommune 2018-2023). Målsettingen er å sikre en god og trygg overgang mellom hjem og barnehage.

Referanseliste

- Adamson, P. (2008). *The childcare transition. A league table of early childhood education and care in economically advanced countries*. Florence: UNICEF Innocenti Research Center.
- Ahnert, L., Gunnar, M. R., Lamb, M. E., & Barthel, M. (2004). *Transition to Child Care: Associations with Infant-Mother Attachment, Infant Negative Emotion, and Cortisol Elevations*. *Child Development*, 75(3), 639-650.
- Bae, B. (2005). *Å se barn som subjekt- noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehagen*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>
- Barnehageloven (2005). Lov om barnehager (LOV-2018-06-22-85). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_1
- Barnekonvensjonen. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente Nasjoner den 20. november 1989, ratifisert av Norge den 8. januar 1991: Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Belland, T. E. & Moi, C.L (2015). Foreldreaktiv tilvenning skaper trygge barn. Hentet fra <https://www.utdanningsnytt.no/files/2019/06/27/F%C3%B8rste%20steg%20%202015.pdf>
- Borge, A. I. H. (2018). *Resiliens. Risiko og sunn utvikling*. Oslo: Gyldendal.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol.1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (2013). *En sikker base. Tilknytningsteoriens kliniske anvendelser. Oversatt til dansk av Nike, Bjørn*. Fredriksberg: Det lille bokforlaget.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development. Experiments by nature and design*. Harvard university press. Cambridge, Massachusetts, and London, England.
- Brandtzeg, I., Torsteinson, S., & Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Brandtzeg, I., Smith, I. & Torsteinson, S. (2012). *Mikrooperasjoner. Tilknytning og behandling*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bratterud, Å., Sandseter, E.B.H. og Seland, M. (2012). *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen. Barn, foreldre og ansatte perspektiver*. Rapport 21/2012 Skriftserien

- fra Barnevernets utviklingscenter i Midt-Norge, NTNU og DMMH.
- Broberg, A., Almquist, K. & Tjus, T. (2006). *Klinisk barnepsykologi. Utvikling på avveier*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Broberg, M., Hagstrøm, B. & Broberg, A. (2018). *Tilknytning i barnehagen. Hva betyr trygghet for lek og læring?* Cappelen Damm.
- Bråten, I. & Thurmann-Moe, A. C. (1998). *Den nærmeste utviklingssonen som utgangspunkt for pedagogisk praksis*: I Bråten, I. (red) Vygotsky i pedagogikken. (s. 123-143). Oslo: Cappelen Akademiske.
- Cooper, Hoffman, Marvin & Powell. (1999). *Trygghetssirkelen*. Hentet fra: <https://www.r-bup.no/no>
- Dahlberg, G., Moss, P., Pence, A., & Halvorsen, M. (2002). *Fra kvalitet til meningsskaping: morgendagens barnehage*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Dalland, O. (2013). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Drugli, M. B. (2011). *Liten i barnehagen: forskning, teori og praksis*. Oslo: Cappelen Damm.
- Drugli, M. B. (2017). *Liten i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Drugli, M. B. & Lekhal, R. (2018) *Livsmestring og psykisk helse*. Oslo: Cappelen Damm.
- Drugli, M. B & Onsjøien, R. (2010). *Vanskelige foreldresamtaler- gode dialoger*. Oslo: Cappelen Akademisk.
- Drugli, M. M. & Undheim, A. M. (2012c). *Når små barn begynner i barnehagen*. Første steg, 2, 32-35.
- Folkehelseinstituttet (2018). *Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelseiltak. En kunnskapsoversikt*. Hentet fra https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/barn_og_unges_psykiske_helse_forebyggende.pdf
- Folkehelse rapporten (2018) *Helsetilstanden i Norge*. Oslo: Folkehelseinstituttet.
- Fox, S., Levitt, P., & Nelson, C.A. (2010). *How timing and quality of early experiences influence the development of brain architecture*. Child Development, 81, 28-40.
- Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Glaser, V., Størkesen, I. & Drugli, M. B. (2016). *Utvikling, lek og læring i barnehagen. Forskning og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Grimen, H. (2009). *Hva er tillit?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Hart, S. (2012). *Den følsomme hjernen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Helsedepartementet, Barne- og familiedepartementet, Justisdepartementet, kommunal- og regionaldepartementet, Kultur- og kirkedepartementet, Sosialdepartementet og Utdannings og Forskningsdepartementet (2003). *Regjeringens strategiplan for barn og unges psykisk helse ...sammen om psykisk helse...* hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/hd/bro/2003/0004/ddd/pdf/v/187063-s.pdf>
- Johannessen, E., Kokkersvold, E. & Vedeler, L. (2019). *Rådgiving. Tradisjoner, teoretiske perspektiv og praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Killen, K. (2017). *Forebyggende arbeid i barnehagen. Samspill og tilknytning*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no>
- Kvistad, K. & Søbstad, F. (2005). *Kvalitetsarbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademisk.
- Kvale, S. (2006). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvillo, Ø. (2008). *Oppvekst: Om barns og unges utvikling og oppvekstmiljø*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kvillo, Ø. (2013). *Barnas barnehage 2. Barn i utvikling*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Kvillo, Ø. (2015). *Barn i risiko*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Malsch, A- M., Green, B. L. & Kothari, B. H. (2011). *Understanding parents' perspectives on the transition to kindergarten: What early childhood settings and schools can do for at-risk families*. *Best Practices in Mental Health: An International Journal*, 7(1), 47-66.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Meld. St. 24 (2012-2013). (2013). *Framtidens barnehage*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

- Miljø og helse i barnehagen (2014). Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. IS-2072. Hentet fra:
<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/419/Miljo-og-helse-i-barnehagen-Veileder-til-forskrift-om-milj%C3%B8rettet-helsevern-i-barnehager-og-skoler-IS-2072.pdf>
- Moe, M. (2016). *Dialoger og helsebyggende relasjoner i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Moe, V., Slinning, K., & Hansen, M. B. (red) (2010). *Håndbok i sped- og småbarns psykiske helse*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- National Scientific Council on the Developing Child. *The science of early childhood development*. www.developingchild.harvard.edu
- Owen, M. T., Ware, A. M. & Barfoot, B. (2000). *Caregiver-mother partnership behaviour and the quality of caregiver-child and mother-child interactions*. Early Childhood Research Quarterly, 15, 413-428.
- Powell, B., Cooper, G., Hoffmann, K. & Marvin, B. (2018). *Trygghetsirkelen- en tilknytningsbasert intervensjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ringdal, K. (2014). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sameroff, A. (2009). *The transactional model of development*. Washington, DC: American Psychological Association APA).
- Schore, A.N. (2005). *Attachment, affect regulation, and the developing right brain: Linking developmental neuroscience to pediatrics*. Pediatrics in Review, 26, 204-217.
- Skogen JC, Smith ORF, Aarø LE, Sigveland J, Øverland S. *Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelseiltak. En kunnskapsoversikt*. Rapport 2018. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2018.
- Smith, L. (2002). *Tilknytning og barns utvikling*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Stern, D. (2004). *Her og nå. Øyeblikkets betydning i psykoterapi og hverdagsliv*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Stern, D. (2018). *Spedbarnets interpersonlige verden*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- St. meld. nr. 41 (2008-2009). *Kvalitet i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/78fde92c225840f68bce2ac2715b3def/no/pdfs/stm200820090041000dddpdfs.pdf>

- Sjøvold, M. S. & Furuholmen, K. G. (2015). *De minste barnas stemme. Utredning og tiltak for risikoutsatte sped- og småbarn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Thagaard, T. (2016). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thapar, A., Pine, D. S., & Leckman, J. F. (2015). *Rutter's Child and Adolescent Psychiatry* (Sixth Edition utg.). Chichester, West Sussex, United Kingdom: Wiley Blackwell.
- Thuren, T (2012). *Vitenskapsteori for nybegynnere*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Trevarthan, C. (1980). *The foundations of intersubjectivity: Development of interpersonal and cooperative understanding in infants*. I: D. R. Olson (red.), *The social foundation of language and thought essays in honor of Jeronome Bruner*: New Yourk: Norton.
- Turunen, T. (2012). *Individual plans for children in transition to pre-school: A case study in one Finnish day-care centre*. *Early Child Development and Care*, 182(3-4), 315-328.
- Vaage, S. (1998). *Å ta andres perspektiv. Grunnlag for sosialisering og identitet Georg Herberg Mead i utvalg*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Wennerberg, T (2011). *Vi er våre relasjoner. Om tilknytning traumer og dissosiasjon*. Oversatt av Tone Johanne Arneberg, 2011.
- Wolf, Kristin Danielsen. (2018). Stakeholders' opinions of quality in Norwegian Kindergartens, *Early Years*, DOI: [10.1080/09575146.2018.1547686](https://doi.org/10.1080/09575146.2018.1547686)

Vedlegg

Vedlegg 1: Samtykkeskjema til informantene

Vedlegg 2: NSD- bekreftelse på ikke meldepliktig

Vedlegg 3: Intervjuguide

Vedlegg 1

Til foreldre som nylig har hatt oppstart i barnehage med barn i aldersgruppen 0-2 år

Forespørsel om deltakelse i intervju i forbindelse med masteroppgave

«Til barnets beste- samarbeid hjem og barnehage om små barns psykiske helse»

I forbindelse med arbeidet med min masteroppgave i barn og unges psykiske helse ved Regional kunnskapssenter for barn og unge (RKBU), ønsker jeg å samtale med foreldre som nylig har hatt oppstart i barnehage med barn i aldersgruppen 0-2 år. Jeg ønsker å se på hvordan foreldre opplever barnehagen og tilvenning, hva og hvordan barnehagen har av fokus på tilknytning, trygghet, trivsel og omsorg. Intervjuet vil omhandle foreldre sin opplevelse av barnas hverdag, foreldresamarbeid og barns psykiske helse.

I tillegg ønsker jeg å se på hvordan foreldre opplever barnehagens rolle, og hva som kan være en forebyggende og god barnehage med fokus på tidlig innsats.

Jeg ønsker å gjøre disse intervjuene før jul. Samtalene vil foregå i barnehagen på et egnet rom. Vi avtaler tid ut ifra hva som passer for deg. Ansatte i barnehagen bistår oss i dette. Under intervjuet vil jeg bruke diktafon. Innholdet på denne vil bli slettet når jeg har fått oppgaven godkjent. Det jeg får høre i intervjuet har jeg taushetsplikt om.

Du står fritt til når som helst å trekke deg fra å delta. Alt av materialet vil bli anonymisert, og vil ikke kunne spores til enkelt personer eller barnehage. Jeg kan kontaktes etter intervjuene om det er noe du ønsker å tilføye, trekke tilbake eller forklare mere. Ansvarlig institusjon for prosjektet er NTNU/RKBU. Min veileder er førsteamanuensis Silja Berg Kårstad, og kan kontaktes på epost om det er spørsmål om studien: silja.b.karstad@ntnu.no

På forhånd takk for at du stiller opp til en samtale.

Med vennlig hilsen

Anita Gaustad

Epost: gaustad.anita@gmail.com

Mobil: 97774084

Resultat av meldeplikttest: Ikke meldepliktig

Du har oppgitt at hverken direkte eller indirekte identifiserende personopplysninger skal registreres i forbindelse med prosjektet.

Når det ikke registreres personopplysninger, omfattes ikke prosjektet av meldeplikt, og du trenger ikke sende inn meldeskjema til oss.

Vi gjør oppmerksom på at dette er en veiledning basert på hvilke svar du selv har gitt i meldeplikttesten og ikke en formell vurdering.

Til info: *For at prosjektet ikke skal være meldepliktig, forutsetter vi at alle opplysninger som registreres elektronisk i forbindelse med prosjektet er anonyme.*

Med anonyme opplysninger forstås opplysninger som ikke på noe vis kan identifisere enkeltpersoner i et datamateriale, hverken:

- direkte via personentydige kjennetegn (som navn, personnummer, epostadresse el.)
- indirekte via kombinasjon av bakgrunnsvariabler (som bosted/institusjon, kjønn, alder osv.)
- via kode og koblingsnøkkel som viser til personopplysninger (f.eks. en navneliste)
- eller via gjenkjennelige ansikter e.l. på bilde eller videoopptak.

Vi forutsetter videre at navn/samtykkeerklæringer ikke knyttes til sensitive opplysninger.

Med vennlig hilsen,

NSD Personvern

Vedlegg 3

Intervjuguide

«Til barnets beste –samarbeid hjem og barnehage om små barns psykiske helse?»

- *Hensikten med at jeg ønsker å intervju deg er at jeg ønsker din beskrivelse av hva barnehagen har av **fokus på trivsel, trygghet og tilknytning** i forhold til ditt barn.*

Intro

Hvor mange barn har du i barnehagen?

Hvor lenge har du vært foreldre ved denne barnehagen?

Hvorfor valgte dere akkurat denne barnehagen/ hadde dere noe valg?

Hvordan opplever dere den daglige kontakten med barnehagen?

Hvordan møter personalet dere ved bringing og henting?

- Hva sier personalet når dere kommer?
- Hva spør personalet om når dere kommer?
- Informasjon om dagen?
- Hva blir det lagt vekt på?
- Hva spør du om?

Hvordan skaper barnehagen trygghet for ditt barn?

- Trivsel for ditt barn?
- Hva gir barnehagen ditt barn av omsorg?

Nå vil jeg spørre deg om dine erfaringer med oppstart og tilvenning i barnehagen.

Hva hadde du av forventinger til oppstartsfasen og barnehagens rolle? Hva la barnehagen vekt på og hva hadde dere av forventinger?

Har barnehagen snakket om tilknytning under tilvenningsperioden? Snakker de om tilknytning etter tilvenningen også? Hva sier de?

Hvordan opplevdes tilvenningsperioden, og den første tiden med barnet i barnehagen?

- Er det noe du vil særlig trekke frem?

Hva tenker du når du hører begrepet psykisk helse?

Hvordan opplever du at ditt barn trives i barnehagen?

- Hvordan ser du at ditt barn er trygt og gis omsorg i barnehagen?
 - Kommunikasjon?

Hva skal til for at barn i barnehagen har det bra?

Hva tror du vil bidra til en god psykisk helse hos små barn?

- Hva tenker du kan være kjennetegn på at barn har vansker som har med psykisk helse å gjøre?
- Hvordan kan vi se at et barn har det psykisk vanskelig?

Om et barn viser tegn til at det har psykiske vansker, hvem ville du ha kontaktet?

Spør barnehagen deg om ditt barns psykiske helse?

- Ønsker du de skal gjøre det?
- Hvordan ville du ha reagert på et slikt spørsmål?

Er det lett å snakke med de ansatte i barnehagen om alt? Hva er det ikke lett å snakke om?

Hvis du skal gi noen råd- hva hadde du ønsket barnehagen arbeidet med for å fremme god psykisk helse for de minste barna?

Hvordan hadde du ønsket samarbeidet med foreldre?

Noe annet du ønsker å tilføye?

